

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1065.

CHICAGO, ILL., 9. FEBRUARJA, (FEB. 9,) 1928

LETO—VOL. XXIII.

VSEBINA.

ČLANKI.

Uničevanje življenj v industriji.
Blufarska delavska glasila.
Kdo resnično pomaga stavkujočim premogarjem.
Topovski streli v Beogradu.
Kdo izvoli sodnike? Komu služijo?
Od kje ves ta vik in krík.
Po čem so kandidatje?
Stanje armad in predlogi za razorožitev.
Mednarodni trusti in patriotizem.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

O delitvi podpore stavkarjem v vzhodnem Ohiju.
"Delavec" v Detroitu.
Martinekovo predavanje v klubu št. 27 JSZ.
Zborovanje JSZ. v West Parku, O.
Bedni položaj premogarjev v Indiani.
Zborovanje članov S. P. v Chicagu.

Za Johnstown in okolico.
Z bojnega polja premogarjev v Pennsylvaniji.
Ženski pevski zbor "Slovenka" v Sheboyganu.
"Nada" za stavkarje.
Kansaška konferenca JSZ.
Predavanja in diskuzije v klubu št. 1.
Članstvu kluba št. 1 JSZ.
"Savina" maškarada v "čarobnem vrtu".
Račun razpečanih znamk.
Izobraževalna akcija JSZ.

RAZNO.

Esira (Angelo Cerkvenik).
Oton Zupančič.
Socialisti zgrešili nalogo, ali, Kazimir se zdravi v Kandiji.
Vidpelc.
Predavanja "Slobodne Govornice".
Cenik knjig in spremembe.
NAŠI ODRI:
"Gypsy Rover".

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtak. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 28th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

CENIK KNJIG

KI JIH IMA V ZALOGI
"PROLETAREC".

NEPOSLOVNE KNJIGE, ROMANI, POVESTI IN ČRTICE.

AMERIŠKI SLOVENCI, (izdala SNPJ.), ameriška zgodovina, zgodovina SNPJ in slovenskih naselbin. Ilustrirana. Vezana v platno	\$5.00
BEDAKOVA IZPOVED, broš. \$1., vezana	1.50
BOŽICA PESEM V PROZI, (Charles Dickens) broširana ..	.40
BEG IZ TEME, (ruski pisatelj) broširana \$1.25, vezana	1.75
SELE NOČI-MALI JUNAK, (F. M. Dostojevski) povesti, broširana	.55
BLAGAJNA VELIKEGA VOJVODE, roman, broširana	.75
BILKE, povesti, broširana	.45
BOJ ZA PRAVICO, povest, vezana	.75
BOY, (Lois Coloma), roman, 269 strani, broš. 35c, vezana	.50
ČRNI PANTER, (Milan Pugač), črtice, broširana	.75
CVETKE, šopek pravljic	.20
DEDEK BEEZ IMENA, (V. Levstik), vez.	1.20
DETELJICA, povest, broširana ..	.45
DON CORREA, (G. Keller), roman	.25
DORE, (Dr. Ivan Lah), povest, vezana	.45
DR. HINKO DOLENEC, zbrani spisi, broš.	.60
DVE SLIKI, povest, broširana ..	.60
FILIZOFKA ZGODBA, (Alejo Jirasek), broš. 40c, vezana ..	.50
FRANČKA in drugo, povest broširana	.40
GOLEM, (G. Meyrink), roman, broš. 75c, vezana	1.00
HEPTAMERON, (Margareta Valois), povest, broširana	.40
HUMORESKE, GROTESKE IN SATIRE, (VI. Azov in Teffi), broširana	.60
IGRALEC, (F. M. Dostojevski), broširana, 264 st.	.75
JIMMIE HIGGINS, (Upton Sinclair, prevel L. M.) vezana v platno	\$1.00
JUG, (P. Chochołoussek), zgodovinski roman, 616 strani, broširana 85c, vezana v platno ..	1.25
JUNAK NASEGA ČASA, (M. J. Lermontov), broširana	.75
JURKICA AGICEVA, (Ka. Alexander Gjalaki), povest, 360 strani broširana 75c, vezana v platno ..	1.00
KAJ SI JE IZMISLIL DOKTOR OKS, (Jules Verne), broširana ..	.35
KAZAKI, (L. Tolstoj), broširana, 308 strani	.75
KONFESIJE LITERATA, (J. S. Mačhar), zbirka spisov, trdo vezana	.75
KRES, letnik, 1922 Hano vezan ..	1.50
KUHINJA PRI KRALJICI GOŠJI NOŽIOL, (Anatole France), broširana 85c, vezana	1.10
LETEČE SENCE, (S. H. Vajansky), roman	.50
LJBAKOVA HOI, povest, broširana	.50
LJUDSKE POVESTI, (Fr. Jaklič), broširana	.65
LJUDSKE PRIPOVEDKE, (L. N. Tolstoj), broš.	.85
MARJETICA, idila, broširana ..	.75

MATERINA ŽETEV, pripovedke iz Dalmacije	.75
MOJE ŽIVLJENJE, (Ivan Cankar), broširana, 168 strani, 60c; vezana v platno	.85
NA KRIVIH POTIH, povest, broširana	.40
NESREČNICA, (I. S. Turgenjev), broš.	.50
OBOJSKO DETE, (Bran. Nušič), roman dojenčka, broš.	.65
OBISKI, (Isidor Cankar), vezana	1.40
OB 50-LETNICI DR. JANEŽA EV. KREKA	.25
OGLENICA, povest, broširana ..	.40
PASTI IN ZANKE, (I. S. Orel), broširana	.40
PATRIA, povest iz irske junake dobe, broširana	.40
PIKOVA DAMA, (A. S. Puškin), povest, broš.	.40
PISANA MATI, povest, broširana ..	.45
PLEBANUS JOANNES, (L. Pregelj), broširana	.75
POJEDINA PRI TRIMALHIJONU, povest, broš.	.4
POVEST O SEDMIM OBESENIH, (Leonid Andrejev), broširana	.40
POVESTI, (Lovro Kuhar), broš. broširana, 210 strani	.75
POVESTICE, (Rabindranath Tagore), broširana	.4
POZIGALEC	.25
PRAVJICE, (Fr. Milčinski), s slikami, vez.	1.0
PRELEPA VASILJICA, in druge ruske pravljice, broširana ..	.40
RAZNE POVESTI, broširana ..	.71
SAMOSILNIK, (A. Novačan), deset povesti, broširana	.75
SAVICEV PESIMIZEM, (E. Kristan), novela, broširana ..	.50
SOSEDJE in druge novele, (A. P. Čehov), broširana	.50
SROE, novele, vezana	.50
SREČOLOVEC, povest, broširana ..	.35
SPISI ANDREJKOVEGA JOŽETA, V. zv. vezan	.75
I, III, IV, VI, VII, VIII. zv. broširani, po	.30
S POTI, (Isidor Cankar), potopisne četrtice, broširana	.75
SPOVED, (L. N. Tolstoj), broširana	.40
STARA DEVICA, povest, broširana ..	.45
STAROINDIJSKE PRIPOVESTI, s slikami, (Jos. Suchy), broširana	.35
STEPNI KRALJ LEAR IN HIŠA OB VOLGI, (I. S. Turgenjev in S. Stepnjak), povesti, broširana	.6
SVETOBOJ, povest, broširana ..	.65
TARAS BULJBA, (N. Gogolj), trdo vezana, 206 strani	.75
TIK ZA FRONTO, (D. Feigel) broširana	.65
TRI POVESTI, (L. Tolstoj) broširana	.40
UDOVICA, (I. E. Tomić), povest 330 strani, broširana 75c, vezana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.	.30
VITEZ IZ RDEČE HISE, (Alexander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504	

strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
ZABAVNA KNJIZNICA, zbirka povesti in črtic, broširana ..	.65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana	.75
ZAJEDALCI, (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ZA SREČO, povest, broširana ..	.45
ZELENI KADER, (I. Zorec), povest, broš.	.45
ZENINI NASE KOPRNELE, (Rado Murnik), broširana ..	.30
SLOVENSKE PISATELJE: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25
FRAN BEJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00
JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50

PESMI IN POEZIJE.

BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francoske prevlel I. Hribar) vezana	1.00
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana	.90
PESMI ŽIVLJENJA, (Fran Albrecht), trda vezba	.50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana ..	.90
POHOŠKE POTI, (Janko Glasar), broširana	.35
PRESERNOVE POEZIJE, vez.	.75
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana	.45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Mačhar), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana	.65
SOLNCE IN SENCE, (Ante Debeljak), broširana	.50
VOJEMU NARODU, (Valentin Vodnik), broširana	.25
SLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba	.50
TROVLJE, (Toma Selihar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana	.75
TRISTIA EK SIBERIA, (Voje slav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesnitve, broširana ..	.40

IGRE

ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana	.50
BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
CARLJEVA ŽENITEV-TRIJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana	.25
GOLGOTA, (M. Krlež), drama v treh dejanjih	.50
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana	.60
HRBTENICA, (Ivan Molek) drama v treh dejanjih s prologom in epilogom	.25
KASLIJA, drama v 3 dejanjih ..	.75
JULIJ CAZAR, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
(Nadaljevanje na 3. strani platnic.)	

PROLETAREC

Glasiło Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1065.

CHICAGO, ILL., 9. FEBRUARJA, (FEB. 9,) 1928

LETO—VOL. XXIII.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

UNIČEVANJE ŽIVLJENJ V INDUSTRIJI

NAD dvajset tisoč moških, žensk in otrok v ameriških tovarnah, rovih in drugih obratih ubitih vsako leto. Okrog 200,000 v desetih letih! To so visoke številke, povedane čisto na kratko.

Devet tisoč moških, žensk in otrok, vposljenih v industriji, se poškoduje vsak dan v letu, okrog tri milijone na leto. Tu so vštete le poškodbe, ki zahtevajo daljšo zdravniško oskrbo, ne pa manjše. Mnogi obrati ne vodijo točne statistike poškodb, ker jim je na tem, da število ponesrečb zmanjšajo. Vzlic temu — že tri milijone poškodovanih je visoko število. Izmed teh je več sto tisoč pohabljenih za vse življenje.

Okrog 21,000 oseb je vsako leto ubitih v avtomobilskih nezgodah in dva milijona poškodovanih.

To dokazuje, da človek zelo slabo skrbi za svojo varnost. Pusti, da ga industrija v interesu profita ubija, pusti, da mu mečka ude, da mu jemlje vid, pusti, da mu ugonablja zdravje ter ga vsega izčrpanega vrže med nerabno blago. In v kolikor ga ne ugonablajo drugi, se ubija sam, kar dokazujejo avtomobilске nezgode.

V državah, ki imajo takozvane odškodninske postave, so l. 1925 prejeli poškodovanci in sorodniki ubitih \$1,250,000. Kako majhna je ta vsota! Ni čuda, da se svet zanaša le na podporne organizacije in privatne zavarovalnice, pri tem pa je pozabil na socialno zavarovanje.

L. 1925 so ponesrečenci plačali zdravnikom, bolnišnicam in za zdravila blizu \$45,000,000. Petinštirideset milijonov je lepa vsota.

Te številke je objavil American College of Surgeons, ki je organizacija kirurgov in ima sedem tisoč članov. Deluje za standariziranje bolnišnic in za boljše metode zdravljenja ponesrečencev. Njeno poročilo pravi, da imajo mnoge bolnišnice zelo slabe kirurge, ki niso kos svojemu poslu in se ne brigajo dosti za bolnike. To velja posebno za bolnišnice v industrijskih okrožjih; odvisne so od kompanij, katere jih zagotavljajo s ponesrečenimi delavci. Po njenem mnenju je v takih zavodih mnogo zdravnikov, ki bi ne smeli imeti licence, ali pa jo sploh nimajo. Ker so v zdravilstvu nevedni, povzročajo bolnikom še toliko hujše muke. Velikokrat je kriva

samo malomarnost zdravnika in bolnišnice, da poškodovan delavec nikoli do cela ne ozdravi. Mnogo zdravnikov je brezvestnih, ki take reveže izkoriščajo do skrajnosti. To trdi imenovana organizacija kirurgov, ki se prizadeva, da to hibo iztrebi.

Navedene številke se nanašajo le na poškodbe in smrtne slučaje. So visoke in marsikdo se zanima zanje, celo — unije! Ene so ustanovile skupen zdravstveni urad, ki se peča s statistikami zdravstva in se bori za boljše varnostne sisteme ter higijenične naprave v industrijskih obratih.

Dasi nezgode ugonablajo tisoče delavcev vsako leto, dasi jih ubije pri delu okrog 20,000 na leto, jih ubijajo težka dela še veliko več. Ventilacija je v mnogih delavnicah ne le nezadostna, ampak jo sploh ni v pravem pomenu besede. Strupeni plini, prah kovin in drugega materiala, izhlapevajoči strupi barv ter raznih kemikalij, topeče se rude itd., ubija po stopnjah deset tisoče delavcev — in rezultat je, da tak delavec oslabi popolnoma že v dobi, ko bi moral biti še zdrav in krepak. Mnogi postanejo bolehnii in podležejo v prvem večjem napadu na njihovo zdravje.

„Preveč ljudi je, pa ne pazijo nanje,” pravi neuki delavec, ko premišljuje, zakaj se skoro nihče ne briga kadar mu zasuje tovariša ali ga ubije v tovarni. Razun svojcev se za ubite žrtve svet prav malo briga. Vesti o smrtnih nezgodah pri delu in poškodbah so mu tako vsakdanje, da se jih je privadil. Hudo je človeku le tedaj, če mu ubije sorodnika ali prijatelja, drugače se ne zanima za nezgode v industriji. Ve, da se po vsaki oglasi za mesta ubitih delavcev mnogo več rok kot pa je prostora zanje. Ker je človeškega blaga torej mnogo, ima nizko ceno. Ubijajo ga v industriji, ubija se sam z brezmišelnim življenjem, ubijajo ga v vojnah.

Ljudi ni preveč. Bilo bi jih preveč le tedaj, če ne bi mogli pridelati dovolj živil, izdelati dovolj obleke, zgraditi dovolj stanovanj. A vsega tega je več kot preveč. V Zedinjenih državah je par milijonov brezposelnih, ker je izdelanega blaga preveč in ni trga zanj. Trg bi se

dobil, a ljudje nimajo sredstev, da bi si nakupili kar potrebujejo za življenje.

Obračajte stvar kakorkoli, jasno je lahko vsakemu ki ima zdrav razum, da je v uredbi kakršna je nekaj temeljito napačnega. In kdor se hoče potruditi z mislijo še malo dalj, mora spoznati, da nam sedanji red ne nudi izhoda iz hib. Ponesrečbe v industriji npr. se bodo dogajale tudi v socialistični uredbi, toda ne bo jih niti od daleč toliko kakor v sedanji. Danes je cilj industrije profit. Radi profita se varnostne naprave zanemarija, radi profita se delavce naganja, radi profita jim ugonabljaajo zdravje — posamezniki, tisti ki so gospodarji delovnih sredstev, pa jemljejo profit, ki znaša milijone in stotine milijonov.

Tri milijone brezposelnih delavcev! Vsi iščejo delo. Vse kar hočejo in žele, je delo, da si zaslužijo za vsakdanji kruh, in kje so še drugi stroški! Obleka, zdravnik, najemnina itd. Težak je njegov položaj, za mnoge naravnost obupen.

Tisti pa, ki ni morda še nikdar nič delal, bo prejel stotisočake ali pa celo nekaj milijonov dividend. Za delavce se ne briga. Vodstva kompanij pa se brigajo zanje le toliko kolikor so pod pritiskom okolščin primorana. Tega primoranja je zelo malo, kajti če bi ga bilo več, ne bi padlo vsako leto 20.000 delavcev, bolnišnice ne bi bile polne pobitih delavcev in v delavnicah ne bi bila higijena tako zanemarjena kot je.

Ne preostane nič drugega kakor da se delavec bolj zanima zase in za svoje tovariše. Zavedati se mora svojih interesov in priti mora do spoznanja, da je rešitev le v skupnosti — v solidarnosti delavskega razreda. Socialisti mu to že dolgo dopovedujejo, še veliko bolj pa mu to resnico nudi življenje samo. Ta učitelja ga bosta gotovo privedla k spoznanju, da je najprevo potreben preobrat v njemu, in šele ta preobrat ga bo usposobil za uredbo, v kakršno vodi socializem.

Kdo izvoli sodnike? Komu služijo?

Strokovne unije so začele z bojem proti sodnim prepovedim v stavkah. Pridobile so nekaj kongresnikov in senatorjev, ki bodo skušali gotove postavbe tako spremeniti, da jih sodniki ne bi mogli izrabljati v borbi proti delavstvu.

V tej stavki premogarjev so sodniki izdali tako drastične odredbe proti aktivnostim unije, da ji je boj proti kompanijam takorekoč onemogočen povsod kjer je *injunction* v veljavi.

Kdo izvoli sodnike? Komu služijo? To sta dva vprašanja, na katera si bi lahko delavci odgovorili brez vsakega truda. In če bi hoteli, bi imeli sodnike, ki bi služili ljudstvu.

Bi radi knjige? Prečitajte cenik knjig v tej številki "Proletarca".

Blufarska "delavska" glasila

Vsi slovenski listi v Ameriki so delavski, kot pravijo sami, posebno delavska pa sta frančiškanski "Amerikanski Slovenec" in nekdanj svobodomiseln "Glas Svobode". Mesece pred volitvami jadikujeta, da se delavstvo premalo briga za glasovnico; razdruženo in neorganizirano je, namesto da bi imelo močno, enotno delavsko stranko. Mesece ali dva pred volitvami na oglašata kandidate kapitalističnih strank, prinašata članke in slike v agitaciji za republikansko ali demokratsko stranko in njuni ljudje se upisujejo med agitatorje ene ali druge. Takoj po volitvah, ko sta z judeževim delom za enkrat gotova in sta spravila srebrnike, postaneta zopet na vso moč "delavska".

Imenovano frančiškansko glasilo je mesece pred predsedniško kampanjo l. 1924 "agitiralo" za "delavsko" politiko in grajalo kapitaliste, ki tako nesramno "izrabljajo uboge delavce". Par tednov pred volitvami so nekateri njegovi naročniki vprašali, kako naj glasujejo, in odgovor se je glasil, da "Am. Slovenec" ne priporoča nikogar, češ, mi sami nismo na jasnem, kako homo volili. Eni bodo glasovali za Coolidge, drugi za demokrata Davisa in nekateri za Lofolletta. Slovenski klerikalni prvaki v Chicagu, v Clevelandu in drugod so udinjani eni demokratski in drugi republikanski stranki, ker jim to nese, in "delavski" dnevnik bivšega fajmoštra Kazimirja se ravna po pravilu, da je najboljša, ako agitira ob času volilne kampanje za oboje. Po kampanji pa začne zopet z "napadi" na kapitaliste in z milovanjem "ubogih, zatiranih" delavcev, na katere preže poleg kapitalističnih zverj tudi hudobni, brezsrčni socialisti.

Isto igro kot vedno igrata omenjena lista tudi sedaj. Npr., "Amerikanski Slovenec" z dne 18. januarja 1928 piše v uredniškem članku pod naslovom "Delavci in politične stranke" med drugim:

"... Ako bi delavno ljudstvo tvorilo recimo ob času narodnih volitev enotno fronto, tedaj je ni sile, ki bi jih premagala. Saj ravno delavci in farmarji tvorijo ogromno večino, če bi bili politično združeni ..."

Volilni listek je edino orožje, ki je na razpolago delovnemu ljudstvu. Kdor delovno ljudstvo prezira in nima v obrambo njegovih interesov dobre besede niti v času takih stavk kakor je sedaj premogarska, tak kandidat pač ne zasluži delavskih glasov ..."

Ves članek je spisan demagogično, da meče ljudem pesek v oči. Predstavlja se jim za delavsko glasilo, tendenca pri tem pa je napol katoliškemu ljudstvu dokazati, da "piše" tudi frančiškanski dnevnik za delavstvo, ne samo "Prosveta", ki bi jo rad izrinil iz hiš v katerih je še nekoliko katoliškega duha.

Tudi "Glas Svobode" priobčuje "editoriale" za delavstvo. Kritizira vsevprek in ubogo delavstvo se mu silno smili. Vse to, da dobi med

njim pristaše, naročnike in pa denarno podporo. V izdaji z dne 3. februarja piše:

"Mnogo je sedaj prerekanja, kdo bo prihodnji predsednik Združenih držav. Eni pravijo, da bo zmagal newyorški governor Al Smith, drugi menijo, da bo Coolidgev naslednik iz republikanskih vrst. Če bi bilo napredno delavstvo strnjeno v eno veliko politično organizacijo, bi takšno ugibanje prav nič ne pomenilo . . ."

V isti številki ima članek o delavskih staveh, v katerem uči unije in druge delavske skupine, kakšne morajo biti, če hočejo biti delavstvu koristne; najbolj pa se jezi nad "znano kliko" v Chicagu, "ki pravi, da vodi organizacijo jugoslovanskih socialistov v Ameriki . . ." In nato slede običajne psovke, vse v "interesu delavskega ljudstva".

Pa recite, da nimamo "delavskih" glasil, ki "silno lepo pišejo za trpeče delavce . . ."

Oton Zupančič

Ljubljanska "Delavska politika" piše:

Dne 23. januarja 1928 je preteklo 50 let, kar se je na Vinici v Črnomeljškem srezu ljubljanske oblasti rodil Oton Zupančič, sedanjí daleč preko meja širše naše domovine sloveči pesnik in književnik. Oton Zupančič je doslej v knjigi izdal osem zbornikov svojih poezij (Čaša opojnosti, Pisanice, Čez plan, Samogovori, Sto ugank, Ciciban, Mlada pota, V zarje Vido-ve), deveti zbornik njegovih poezij pa izda Društvo slovenskih književnikov v proslavo petdesetletnice njegovega rojstva. Zupančičeve poezije prištevajo domači kakor tujinski kritiki med bisere slovenske poezije, ki je pred že 80 leti kulturni svet nase opozorila z mojstrovčinami svojega doktorja Franceta Prešerna. Otona Zupančiča časti kot dozorelega umetnika s širokim umetniškim obzorjem in zrelo močjo slovenski, hrvatski, srbski, bolgarski, slovanski, lužijski, poljski, ruski literarni svet prav tako, kakor angleški, francoski, italijanski, nemški in španski. Prvovrstne umetnine so Zupančičevi prevodi svetovno znanih del angleške (Chester-ton, Dickens, Galsworthy, O'Neill, Shakespeare, Shaw, Wilde); francoske (Daudet, Anatole France, Flaubert, Maupassant, Merimee, Moliere, Rostand, Voltaire); italijanske (Dante, trije spevi Divine Commedije); nemške (Mozartovi operi Luan in Fortunio, Schiller,) in španske (Calderon) književnosti, zlasti sloviti so njegovi prevodi Shakespearjevih dram, ki jih je kongenijalno doslej poslovenil že deset (!); Macbeth, Othello, Mnogo hrupa za nič, Julij Cezar, Sen kresne noči, Zimska pravljica, Kar hočete, Beneški trgovec, Komedijski zmešnjav, Ukročena trmoglavka. S temi svojimi mojstrskimi prepesnitvami je Oton Zupančič slovenskemu gledališču omogočil, da goji klasiško dramo v vse večji meri, nego jo morejo drugi odri, in da je svoj umetnostni nivo povzdignil na res ugledno višino. Razen svojih poezij je Oton Zupančič v knjigi izdal izvirno zgodovinsko tragedijo "Veronika Deseniška", ki je na repertoarju vseh večjih naših gledališč in jo uprizorijo tudi v Pragi. Vrh vsega je Oton Zupančič urejal literarni reviji "Slovan" in "Ljubljanski zvon", je literarni in kritični sotrudnik raznih slovenskih, srbskih in hrvatskih revij in dnevnikov, ter izdaja ljubljanski Gledališki list.

ANGELO CERKVENIK:

ESFIRA

POVEST O VOTLIH OČEH.

Prepis iz mojega dnevnika.

(Nadaljevanje.)

Zvečer je prišla k meni iskat tolažbe. Nisem ji povedala, da sem bila pri zdravniku. Le svoje misli sem ji ponovila.

Dobro ji je delo.

"Mama", sem jo vprašala, "da sem tedaj umrla, ali bi ne bilo bolje zame?"

Nisem tako mislila, kakor sem vprašala.... Hotela sem reči: "...zate?" Mama je zaihtela.

"Vidim: tvoje besede o sreči so le besede. Bolje, Esfira, bolje bi bilo zate, pa tudi zame..."

V kaminu je goreče drvo zapiskalo, glasno zašumelo.

"Umira", mi je šinilo skozi možgane, umira in poje."

Čutila sem njen pogled na svojih očeh.

"Kaj čakam, zakaj ji ne odgovorim?"

"Mama, saj sem vsa tvoja, mama, tisto vprašanje je bilo neumno!"

"Ni bilo neumno!"

Zopet sva umolknila. Zunaj pa je tulil veter. Veter je brez telesa, velika duša; burjo vidiš brez oči. Burjo ljubim.

Mama je odšla.

Markov je rekel, da bi zastrupil svojega otroka.

Da sem vsaj umrla! Mama bi ne bila tako zelo nesrečna. Tako zelo trpi, da bi rada umrla, pa še umreti ne more . . . Rada bi umrla . . .

Kako ne, ko pa je tako smrtno žalostna? In ona misli, da ne vidim njenih oči. Vidim, vidim.

V srcu me objame mraz, žalosten, strašno bolan. In tedaj vidim prav natanko njene oči.

Kakor živa, vtelesena žalost se mi zdi mama, ki ji je slepa deklica večni sodnik, okrutni sodnik, spominjajoč jo na greh in zločin. Ne morem se otresti strašnega, davečega me občutka, da hodi venomer po kolenih okrog mene in me prosi . . . prosi . . . odpuščanja, milosti . . . prosi in si ne more izprositi.

O, tudi meni bi bilo potrebno umreti.

Morebiti bi tedaj lahko umrla tudi mama.

Nocoj mi je nenavadno šinilo v možgane; morebiti se je tudi mama v najobupnejših trenutkih ukvarjala z mislijo o moji smrti, morebiti si je v najstrašnejših hipih obupa zaželela, da bi jaz čimprej umrla, čimpreje, čimpreje . . . Natanko vem tudi to, da se je te misli vselej pretrašila . . .

Trdno sem preverjena, da bi jo, vključ vsem njenim skritim željam, potrla do blaznosti, če bi ji njena Esfira danes ali jutri umrla.

A tudi blaznost bi bila še vedno milejša kazen nego to življenje.

Tako ne morem več živeti . . .
Včasih sem upala, da se boš vrnil, dragi . . .
Lahko noč, Rihard!

22. decembra 1918.

Danes sem zopet šla k Markovu in sem ga zaprosila, da mi pove, kako se je mogoče usmrtiti tako, da bi nihče po smrti ne mogel ugotoviti, da se je človek sam umoril.

Zasmejal se je.

"Markov, smešni ste, saj vam bom vse pošteno plačala. Rada bi vedela. Zakaj bi mi tega vsega ne povedali?"

"Prerad vas imam, Esfira!"

Stud me je vso navdal. Njegove oči so se pasle po mojem telesu in občutek, kakor da mi leze neka ostudna golazen po nagem telesu, me je mučil vprav do srca.

"Vi me imate preradi, vi, Fedor Nikolajevič? Vi ne morete nikogar imeti radi!"

"O . . . o . . . o!"

"Ne, ne morete!"

"Ali naj vam dokažem?"

"Vi ljubite samo denar, prijetno in brezdelno življenje, čeprav bi mogli ustvariti mnogo koristnega."

"Ustvariti pomeni: napraviti nekaj iz — nič! Ha-ha!"

Čakala sem, da se je izsmejal.

"Gospod doktor, vi menda ne veste, da v naši hiši velja najprej moja volja!"

"Zakaj mi to pravite?"

"Zato, ker poznam vaše upanje. A ta vaš up je jalov, je slep! Nikdar ne bom vaša žena."

Zasmejal se je. Grd in besen je bil njegov smeh.

"A jaz vas lahko baš v tem trenutku prisilim, da me vzamete za moža."

"Kako?"

Šel bom k vaši materi ter ji povedal, s kakšnimi mislimi se bavite."

"To bi vam malo pomagalo; saj bi mama verjela samo meni, nikdar vam! Še raje bi mi verjela, če bi se omožila, vam kljub, s profesorjem Peretzem, ki ga tako zelo ljubite."

"S tem tepcem!"

"Če pa se premislite in mi poveste način . . . ali pa me celo na kakšen način . . . no, v tem poslednjem primeru dobite dvojno vsoto. Opozarjam vas pa, da ne sme niti najmanjša sled na mojem telesu dokazati, da sem umrla od nasilne smrti."

"Ne morem, nič ne morem storiti."

Tako je rekel po dolgem premišljevanju in se ustavil pred menoj.

"Če je tako," sem mu odgovorila, "bom danes mesec dni Peretzeva žena! In vi dobro veste, da se ne umem šaliti!"

"Ne, njegova žena ne boste! Kako visoko vsoto mi nudite?"

"Biserno ovratnico, ki stane petdeset tisoč dolarjev. Saj ste jo videli."

"Kdo mi jamči, da me ne bodo morebiti pozneje zaprli zaradi tatvine?"

"Moje pismo in moja želja, ki jo bom napisala v oporoki."

"Pogodba je sklenjena. Sprejem!"

Segel mi je v roko.

Kakor da je smrt vtisnila svoj ledeni pečat na poslednjo stran knjige mojega življenja!

V prvem hipu sem se prestrašila, da bi morala Markov po moji smrti mogel mami povedati, kako in zakaj sem umrla, a kmalu sem se potolažila, ker sem spoznala, da bi s takšno izpovedjo tudi sebe pokopal.

Sedel je in umolknil. Premišljeval je. V izbi je bilo tako tiho, da sem štela udarce njegovega srca. Nepričakovano je tlesnil z rokami, zažvižgal in poskočil.

"Imam jo, imam jo!"

"Kaj imate?"

"Misel, misel! Imenitno misel!"

"Misel?"

"Živa kultura, živa kultura bacilov mi bo pomagala."

"Živa kultura?"

"Da! Vbrizgnil vam bom v kri bacile tuberkuloze! In še korist bom imel od tega . . . Ah, kaj vbrizgnil! Pojedli jih boste takšno dozo, da vas bodo v najkrajšem času uničili. Divja strast me je obšla, da bi mogel gledati, kako bodo trgali pljuča . . . Toda obljubiti mi morate . . . obljubiti . . ."

"No, povejte vendar!"

"Zelo ste pametni, Esfira. Razumeli boste, kar vam bom povedal. Če že morate umreti, tedaj naj vaša smrt koristi znanosti, medicini. Imamo zajce; z njimi delamo takšne poskuse. A jaz sem vedno trdil in trdim še danes, da razlika med posameznimi vrstami sesalcev tiči v krvi, da, v tistih najdrobnejših delcih krvi, ki jih do danes ni še nihče raziskal . . . Veste, včasih se mi zazdi, da ima človek dušo v krvi . . . Strela vendar, če bi bila kri pri meni in pri zajcu enaka, bi moral zajec prav tako misliti kakor jaz. In naposled ne gre zgolj za kri, marveč tudi za drugo snov, ki je značilna za poedine vrste. V vsakem atomu obstoji razlika, ki je še nismo analizirali, ker je presubtilna, ker tvori tako rekoč bistvo naše zavesti. Zato sem vedno trdil, da nam more zastrupljanje zajcev odkriti komaj slutnjo resnice. Šele zastrupljanje človeka bi nam moglo odkriti živo resnico . . . Kopico ljudi bi morali imeti pri roki . . . takole veste: na vešala obsojene zločince, norce iz norišnic. Pri teh slednjih bi morebiti ne šlo več, ker njihova kri . . . ah, pustimo to . . . Zato, vidite, mi morate obljubiti, da mi boste natanko poročali o vseh pojavih, ki jih boste čutili v sebi. Pisali boste zapiske. O tem vas bom še poučil. Ali mi obljubite?"

"Zakaj ne?! Mogoče mi bo to opazovanje celo odvrnilo neprijetne misli, ki bi me utegnile motiti . . . Vendar pa bi raje videla, da bi me poskusili umoriti na kakšen drugačen način."

"Ne, ne, znanost, medicina . . ."

(Dalje prihodnjč.)

Resnim in pametnim za smeh in kratek čas.

Socialisti zgrešili nalogo, ali: Kazimir se zdravi v Kandiji

Velika napaka socialistov je, da so socialisti. Ko bi bili vsaj usmiljeni bratje namesto "rdečkarji", in bi stregli bolnikom, bi še kako bilo. Tako pa le kolektajo in nakolektajo milijone, pa imajo samo eno "bolnišnico".

Kot vam znano, se je pred meseci podal v domovino iskati zdravje prečastiti Rev. Kazimir Zakrajšek, O. F. M. To so zelo poznan gospod, ki so si pri mukotrpnem delu v vinogradu gospodovem pokvarili zdravje, dasi se jim to na obrazu in telesu ni poznalo. Vseeno, božja volja je bila, da se je prečastitemu Kazimirju pokvarilo zdravje in tako so že drugič ali tretjič odpotovali v domovino, ker je tam baje več zdravja kakor v tej deželi. Neverni Tomaži so ob Kazimirjevemu odhodu sicer pravili, da gospod niso bolni, ampak da jih je pognala od sv. Štefana njihova trma in pa izgubljanje priljubljenosti pri faranih, katerim so zgradili to in ono, da morajo sedaj plačevati zelo visoke cerkvene davke.

Toda kaj ima vse to opraviti s socialisti? Takoj vam povem.

Ko se je prečastiti Kazimir O. F. M. poslovil od svojih zvestih in nezvestih ter napil jugoslovanski vladarski hiši, se je podal na potovanje po Evropi. Svoje spomine je priobčeval v dnevniku, katerega je ustanovil s prispevki vernikov ter ga potem reorganiziral v delniško družbo in ga poklonil svojemu bratu lajku ter soprogu svoje sestre, ki kontrolirata večino delnic. V podlistku "Moji spomini", priobčen dne 17. januarja 1928, hvali dobrotelost svete katoliške cerkve, ki skrbi za reveže in za zdravje bolnikov, in nato vprašuje:

"Koliko bolnišnic pa so ustanovili socialisti v Ameriki za svoje 'žrtve'? Imamo samo eno socialistično bolnišnico, sezidano z 'rdečim' denarjem, pa so milijone nakolektali . . ."

Naš prijatelj Kazimir O. F. M. je namreč posvetil par svojih spominov bolnišnici usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem mestu, kamor pravi da se je po mučnem delu in potovanju zatekel iskati ljubo zdravje. In pripoveduje: nadalje:

"Poglej, kako velikanske in krasne so bolnišnice, ki so sezidane s katoliškim denarjem in koliko socialistov leži v teh bolnišnicah in išče tam zdravja in postrežbe! . . ."

Iz tega bi bilo razvidno pač le to, da imajo katolici veliki denarja, socialisti pa ne, zato morajo v katoliške bolnišnice, kjer "iščejo zdravja in postrežbe".

A to še ni vse, kajti prečastiti oče Kazimir konstatirajo:

" . . . Z jezikom jih preklinja, z roko pa pomoči prosi! Ni to neumno? Je to vredno razumnega človeka?"

To pa je od sile! Če socialisti že nimajo toliko denarja da si bi zgradili svoje špitale, naj bi bili vsaj toliko razumni da ne bi preklinjali katoliškega usmiljenja! Da bi jih strela!

Ko sem tisti podlistek pregledal, se mi je zazdelo, da je tudi s Kazimirjem nekaj narobe, ne samo z rdečkarji. Kadar ta naš frančiškanski prijatelj vprašuje, koliko bolnišnic so že ustanovili socialisti po Ameriki za svoje žrtve, moraš samo hip postati in spoznal boš, da bi se moral iti Kazimir zdraviti nekam drugam, ne pa delati nadlego usmiljenim bratom v Kandiji.

Nad štiri milijone dolarjev so dali katoliški Slovenci v Ameriki za cerkve, šole, farovže in razne pritlikline k cerkvenim poslopjam, in nikjer nobenega špitala! Le cerkve, farovži, šole in stanovanjske hiše za šolske sestre. Za te štiri milijone zdravijo duše vernim, kadar pa zbole telesno, gredo največ v "brezverske" bolnišnice. Za vzdrževanje duhovnikov, šolskih sester, cerkva in farovžev prispevajo ameriški katoliški Slovenci vsako leto precej nad četrt milijona dolarjev. Evo, in za to vsoto nikjer nobenega katoliškega špitala za katoliške Slovence! V Lemontu je prečastiti Kazimir sicer zgradil špital, toda ne za zdravljenje fizičnih bolezni s pomočjo zdravstva, ampak s "čudeži". Kazimirjev Lemont je namreč "božja pot". Če si bolan in nočeš v bolnišnico, pojdi v Lemont, daj za maše, priporoči se Materi Božji na "ameriških Brezjah", naroči se na "Ave Marijo", nakupi rožnih vencev, molitvenikov, jezuščkov in svetinj, natoči si steklenico blagoslovljene vode, in moli. Če ne boš uslišan, to je, ako ne ozdraviš, pojdi na potovanje po Evropi, kakor je šel Kazimir, potem pa se ustavi v bolnišnici usmiljenih bratov v Kandiji in napiši podlistek proti socialistom. Stori tako in ljubo zdravje ti bo povrnjeno. — K. T.

Mednarodni trusti in patriotizem.

Zapadni ameriški agrarci v kongresu in nekateri dobri pacifisti so včasih mislili, da se more preprečiti traste s postavami, pa so sprejeli Shermanovo in potem Claytonovo zakonsko predlogo. Trusti so rastle naprej kot da ni proti njim nobene postave. Vsak ameriški trust je 150-odstato ameriško patriotičen, in vsi vihte zvezdnato zastavo.

Velike kompanije, karteli ali trusti, kot jih imenujemo tu, v evropskih deželah so naglašali svoj patriotizem kakor ameriški svojega, in vsak socialist, ki je propagiral mednarodno zbliževanje delavstva, je bil proglašen od njih za izdajalca svojega naroda.

Po vojni imamo priliko opazovati, kako postavajo veliki trusti tudi vidno mednarodni. Razni jeklarški karteli Francije, Nemčije, Belgije in par drugih dežel so se združili v skupen mednarodni trust. Razne angleške družbe sklepajo dogovore z enakimi družbami v drugih deželah. Iz Londona poročajo, da so se sporazumele angleške, ameriške in argentinske klavniške družbe, da bodo sporazumno kontrolirale mesni trg in cene. Argentinske so pod vodstvom ameriškega kapitala, pravzaprav del ameriških, ki so delale angleškim precej neprilik, vse pa so imele vsled konkurence škodo, oziroma zmanjšan profit.

Poročajo tudi o boju med ameriškim tobačnim trustom in angleškim v tekmi za zunanje trge. Morda bo boj trajal par let, pa se bosta sporazumela. Tako se kujejo mednarodni trusti, mali nevedoniči med ameriškim delavstvom, posebno med onim priseljenih narodov, pa pravijo: "Mi smo Amerikanci! živimo v Ameriki! Ne brigajmo se za drugega kakor za Ameriko!"

Stanje armad in predlogi za razorožitev.

Leta 1913, v katerem je bil dosežen vrhunec v oboroževanju pred svetovno vojno, so imele velike države 5,739,000 mož pod orožjem. Vse so se oboroževale za obrambo in ko je postala tekma neznosna, so se začele "braniti".

Po končani svetovni vojni so govorili vsi samo o miru in odpravi vojen. Pet let pozneje so imele razne države pod orožjem 5,232,000 mož. V tem številu pa ni bila vključena južno kitajska armada, ki je štela tedaj po ruskih virih en milijon mož.

L. 1913 so imele armade Nemčije, Avstro-Ogrske in Bolgarije 1,179,000 mož, sedaj pa štejejo 198,000 mož. Zmagovite dežele imajo danes torej večje armade kot l. 1913.

Proračun petih glavnih pomorskih sil l. 1913 je določal za oboroževanje na morju okrog \$501,500,000. Proračun l. 1925 pa izkazuje za oboroževanje na morju \$1,153,000,000.

Francija ima 6,114 aeroplanov, Anglija 3,460, Italija 1,700, Zedinjene države 3,300, Poljska 398, Rumunija 257 itd.

Predlog ruskih delegatov na razorožitveni konferenci v Genevi je bil, da se uniči vse vojne mornarice, vse municijske tovarne, vse utrdbe in razpusti vse armade. Bil je nagloma odklonjen. Eni so očitali Rusom neodkritosrčnost, drugi, da sami ne verjamejo v tak predlog in da so ga predložili edino radi propagande, eni pa so bili mnjenja, da je treba o njemu vsaj razpravljati. In so razpravljali ter dognali, da je vprašanje razorožitve zelo komplicirana stvar. Najprvo, je dejal zastopnik Francije, je treba zasigurati deželam varnost, kajti če ne bo te, bo velika dežela s številnim prebivalstvom s lahkoto ustrahovala šibke sosedje. Sedanja moderna tehnika na polju militarizma jim omogoča vsaj obrambo, piše neki list, po razpustu armad pa se bi morali v slučaju konflikta zateči k srpom in kosačam kakor nekoč, in velika država s številnim prebivalstvom ima v tem slučaju večjo prednost kakor sedaj, ko obstoji možnost, da dobro organizirana armada male države potolče številno jačjega nasprotnika.

Z razorožitvijo ne bo za enkrat še nič. Anglija pravi, da je zelo zmanjšala svojo armado in na morju veliko popustila, več pa ne more. Zedinjene države pravijo, da imajo že itak majhno armado. Francija zahteva splošen varnostni pakt, ki bi ga garantirale vse velike dežele. Rusi so si umili roke, češ, mi smo predlagali svoje. Medtem študirajo razne komisije vprašanje varnosti, geografično lego posameznih držav, dolgotrajnost in take stvari, ki pridejo v poštev kadar bodo odločevali koliko mož sme imeti pod orožjem ta in koliko druga dežela. Enkrat to leto pridejo zopet skupaj, da jim komisije podajo svoja poročila.

NAŠ CENIK KNJIG.

V tej številki je priobčen cenik knjig, ki jih ima v zalogi "Proletarec". Pričenja se na drugi strani platnic, in se nadaljuje ter konča na 3. strani platnic. Preglejte ga, in naročite si knjig, ki vam ugajajo. S tem pomagajte svojemu znanju, slovenski književnosti in listu od katerega naročate knjige.

Od kje ves ta vik in krik

V znameniti pesnitvi dr. Franceta Prešerna "Krst pri Savici" išče Valhun, sin Kajtimara, "tega, ki kriv moritve je velike". Ni ga našel, ker je junak odšel k Bogomili, srca ljubljani devici . . .

V veliki pravdi: ali naj se pošilja odvišni denar naših ameriških rojakov v domovino po "Zadružni banki" v Ljubljani ali pa se pusti, da razni agentje ta posel še naprej dobičkanosno izrabljajo, pa se je oglašil junak iz prijetne družine gđe. Hanny, — pardon: iz glasila "Kranjsko Slovenske Katoliške Jednote".

Imenuje se: "Gospodarska pisarna dr. I. Černe v Ljubljani."

Vrgel je rokavico Jakobu Župančiču in — meni. Rojak Jakob Župančič se je menda obregnil ob njegovo agentarijo, priporočajoč rojakom za pošiljanje na podlagi lastnihkušenj in lastnega prepričanja Zadružno banko v Ljubljani, ki je soliden in dober zavod. "Gospodarska pisarna dr. I. Černe" se je občutila pri krajsanah, na hvali in — ne da bi poskušala dokazati rojaku Jakobu Župančiču, da se moti — udarila je po Zadružni banki in pa po — meni z vsemi lastnostmi pristne klerikalne duše. Mesto, da bi podjetna "gospodarska pisarnica" dokazovala svojo korektnost, se je lotila nas delavskih združenj po znani metodi: "Ne jaz, ampak tisti tam."

Pečal se bom s to pisarno in njenim imetnikom pač nekoliko natančneje v poduk in pa v zabavo čitateljev.

1.) Pravi namen "Gospodarske pisarne".

Jakob Župančič je iz lastnega nagiba (on lahko sam potrdi, da ga ni nikdo od nas nagovarjal na to) napisal v "Prosveto" tiste članke in je seve vsebinsko in oblikovno le sam zanje odgovoren. Če je zapisal: "da je zveza z Zadružno banko v Ljubljani, ki bo vsakemu rojaku solidno in najboljše uredila vsako zadevo, prav dobro priporočati, ker kakor v Ameriki tako tudi v starem kraju preži na ameriške Slovence dovolj izkoriščevalcev ki so jim mar samo dolarji; nekateri klerikalni advokati so še celo "Prosveto" svoje dni izrabljali v svoje namene itd.", je zapisal po svoji najboljši vesti in prepričanju. "Gospodarska pisarna" pa je to Župančičevo konstantacijo porabila, da je zagodla na že obrabljeno lajno o naložbah v Zadružno banko v Ljubljani.

Namen junaka iz "Gospodarske pisarne" je tedaj — prozoren. Ne opravičiti se, ampak izlivati gnojnico na tiste, ki jim je namen: zvezati čim tesneje delavske organizacije v Ameriki in v Jugoslaviji.

Dr. Černetova "Gospodarska pisarna" je bila ustanovljena, da živi glavno od posredovanja posmrtnin ameriških jednot. Kakšno pa je to posredovanje? Ta gospodarska pisarna je imela priliko izvedeti na razne načine, da dobi ta ali oni posmrtnino od te ali druge jednote. Potrudila se je dobiti pooblastilo od dedičev in — začela "težko" delo: dobiti denar od jednot iz Amerike. Pri obračunu so seve dediči plačali za "ogromen" trud gospodarske pisarne *ogromen* — ekspenzar.

Naj navedem samo en dokaz: Sedem dedičev po pokojnem Andreju Zalokarju, ki jih je zastopala ta pisarna, je moralo plačati 10% posmrtnine gospodarski pisarni dr. I. Černe. Teh 10% je zneslo Din. 2830. Dokument za ta dokaz se nahaja v rokah uredništva "Prosvete" ki ga lahko objavi v celoti če hoče.

Zadružna banka v Ljubljani bi dedičem pok. Andreja Zalokarja nič ne računala, kvečjem Din. 70 (reci —: sedemdeset) za 7 pisem . . . Precej tisoč dolarjev

je že izplačala dedičem od SNPJ. i nobenemu ni računala več kot stvarne stroške.

Menda je jasno: zakaj se je — gospodarska pisarna dr. I. Černe mene lotila ... Ameriški njen business je v — nevarnosti ...

2.) Naložba SNPJ. in Zadruga banka.

Radi tesnejših stikov med delavskimi zadrugami v Sloveniji in SNPJ. je v početku novembra leta 1926 začela akcijo Zveza gospodarskih zadrug za Jugoslavijo v Ljubljani v vlogi, ki jo je podpisalo že deset zadrug Ljubljane in okolice. Ta vloga je v arhivu SNPJ. Na januarski seji leta 1927 se je o tem razpravljalo; glej o tem zapisnik kjer se beré "o vlogi Zadrugne zveze v Ljubljani ki želi denarnih naložb." Kaj mislite kdo se je z ozirom na ta odstavek zapisnika oglašil pri SNPJ? — Noben drug kot "gospodarska pisarna dr. I. Černe", ki se je menda v veri, da se gre za — klerikalno zadrugo zvezo, potegnila, naj se raje ta denar naloži pri — nji ...

Delavske in kmetske zadruge, ki so v Zvezi gospodarskih zadrug r. z. z. o. z., nimajo v stari domovini postlano na rožicah. Če so hotele dobiti potrebne kredite so si morale izposojevati pri raznih meščanskih denarnih zavodih. Zato so si ustanovile Zadrugo banko v Ljubljani, ki jo učvrščujejo, kakor pač morejo.

Jasno je, da so v prvi novembski vlogi (leta 1926) položile glavno važnost na Zvezo S.N.P. Jednote z — Zadrugo banko v Ljubljani v polni zavesti, da je mogoča taka zveza le z dvema centralama.

Razvoj je to zvezo uresničil. "Gospodarski pisarni dr. I. Černe" pa to ni všeč.

Zateka se k neresnici! In besediči za nalašč krivo in lažljivo, dasi ji je točno znan dejanski stan. Ve, da se ne gre za zavarovanje Dol. 50,000.00 ampak le Dol. 30,000.00. Ve dobro: da sta dve trinadstropni hiši, ena v Aleksandrovi št. 7, druga v Beethovenovi št. 4; govori le o eni. Ve, da sta bili leta 1923 glasom kupne pogodbe od 30. aprila 1923 kupljeni za Din. 2,750,000 (glej akt vl. št. 1. Kapucinsko predmestje pod 755/23 in da sta lastnika Odon in Amalija Koutny sezidala na dvorišču dva ogromna betonirana skladišča; spodnje ima zazidane ploskve 137 m² in zgornje 90.6 m², kar ju je stalo najmanj Din. 250,000.

Ve dobro, da je v hiši v Beethovenovi troje stanovanj ki obstoje iz 22 sob in prostorov, v hiši na Aleksandrovi cesti pa 60 sob oz. prostorov. Spodaj pa velike kleti.

Dejstvo, da sta se obe hiši dobili sedaj za Din. 1,500,000 to "gospodarsko pisarno" boli — prav tako kot zveza s SNPJ.

3.) SNPJ. in Zadruga banka.

O boniteti Zadrugne banke v Ljubljani so najboljša mnenja. Predseduje ji vendar "priznani bogataš in večkratni milijonar" Anton Kristan, ki ima denarja kot peska — kakor trdi "gospodarska pisarna dr. I. Černe". Kaj pa je treba potem "First Mortgage", kajti če garantira za naložen denar "priznani bogataš in večkratni milijonar, potem je seveda vsaka vloga varna. Ali ne?

4.) Za smeh in kratek čas ...

V Glasilu Kranjsko Slovenske Katoliške Jednote naenkrat berejo da tisti ferdamani Tone Kristan še pravzaprav — socialista ni, kajti "trikrat je že po tretjih osebah povprašal za vstop, ki mu ga pa oficijelno vodstvo ni dovolilo". Saprament! "Ljudska tiskarna" v Mariboru je socialistična tiskarna, ki jo vodi

glavni predstavniki socialistične stranke Grčar, Eržen in Ošlak. Občni zbor te tiskarne je pred dvema leti tega Antona Kristana izvolil v upravni svet te socialistične tiskarne, ta upravni svet pa — za svojega podpredsednika in člana eksekutive, če tudi ne stanuje v Mariboru! Ker pa je Maribor predaleč od Ljubljane in ker ima Tone Kristan preveč drugega dela, je to funkcijo odložil ...

Član glavnega odbora SSJ. je n. pr. tudi zadr. Koren, ki je ravnatelj v — "Kristanovi" pekarni ...

"Gospodarska pisarna dr. I. Černe" trdi na eni strani da ima Anton Kristan kot ravnatelj in glavni človek Zadrugne banke "največji vpliv in kontrolo do socialističnih ustanov", na drugi pa, da mu vanje ne dovolijo "vstopa" ...

Ista gospodarska pisarna na enem kraju trdi, da Konsumno društvo za Slovenijo in druge socialistične ustanove komaj diha od dolgov, in da komaj prenašajo obresti, ki jih jim nalaga Zadruga banka, na drugem kraju pa priporoča, naj SNPJ. tem zadrugam da večja posojila, češ da se pod pokojnim županom Peričem ni izvršila neka transakcija radi Konsumnega društva za Slovenijo, ker so bili — socialisti proti nji. Že mogoče, samo o tej akciji prizadeti podjetji nista vedeli, najmanj pa Zadruga banka, ki je z Mestno hranilnico v Ljubljani vedno v najboljšem razmerju.

"Gospodarska pisarna dr. I. Černe" trdi, da je z Jakobom Župančičem govoril v svojem življenju komaj 100 besed. Vozili smo se 6 dni na ladji in "gospodarska pisarna dr. I. Černe" je imela preveč opravka z izseljenko gdč. Hanny, ki jo je morala v New Yorku in po morju preko nevarnega Pariza spremljati v Basel, koje delo jo je tako izmučilo, da je bila še mesec dni potem doma gospa Toni v veliki skrbi za ljubo zdravje "gospodarske pisarne dr. I. Černe" ... Ja, ja ...

5.) In namen?

Reklama za "gospodarsko pisarno" in priporočilo: naj SNPJ. pošilja še v naprej denar za dediče "poblaščenecem", ki bodo "podedovali" 10% — izplačali pa dedičem 90%. Če je TO namen podpornih jednot po širni Ameriki, naj se ravna po tem nasvetu. Če je pa namen, kar mora biti: da se nakaže čim največ dediču, potem pa se bodo morali ravnati po onem, kar priporoča v Prosveti Jakob Župančič na temelju svojih izkušenj.

6.) In junak, "ki kriv moritve je velike"? Ljubi Bog mu naj da potrebno zdravje in pravo pamet. Prav je, da se je pokazal iz tiste luknje, v kateri je tičal in iz katere je podučeval framazone, komuniste in druge pismarje po naukih jezuitske morale. Je saj jasno: od kod ves vik in krik: Od "gospodarskih pisaren" in od klerikalcev.

Ljubljana, na dan sv. Antona puščavnika 1. 1928.

A. Kristan.

Po čem so kandidatje?

Ako gotovi interesi potrosijo v agitaciji za tega ali onega kandidata od \$100,000 do milijon dolarjev, komu bo služil? Ali tistim ki ga izvolijo, ali onim, ki zanj kupujejo glasove?

Če se bi delavci hoteli učiti, bi vedeli, da je nevarno pošiljati v najvažnejše politične urade ljudi, ki so kupljeni in morajo delati po navodilu gospodarjev, katerih interesi z ljudskimi niso identični.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

O DELITVI PODPORE STAVKARJEM V VZHODNEM OHIJU.

BRIDGEPORT, O. — Stavka rudarjev v vzhodnem delu države Ohio se nadaljuje. Traja od 1. aprila 1927. Operatorji se v boju proti premogarjem poslužujejo vseh sredstev. Njihov cilj je, da nas z lakoto ugonobe ter tako prisilijo, da sprejmemo njihove pogoje. Nekaj rogov obratuje po pravilu odprte delavnice. Plače v njih so znižane. Uspeha v produkciji nimajo razun enega, ampak še ta pošilja veliko manj premoga na površje kot v normalnih časih.

V vrstah stavkarjev in njihovih družin vlada revščina, ki jo je nemogoče opisati. Če jo hočeš razumeti, moraš priti mednje. Vso strašno sliko bede boš pojmoval, ko stopiš v stanovanje velike družine. Pri manjkuje vsega: obleke, hrane, zdravil — sploh vsega.

Kar se dobi od unije, ne pride niti v poštev. Pri tožbe, kakršne prihajajo od drugod, so veljavne z ozirom na delitev podpore od strani unije tudi pri nas. Upam, da bo ta stavka odprla oči marsikomu, da bo spoznal kako potrebno je uniji vodstvo, ki bo zastopalo interese vseh rudarjev in ne bo favoriziralo nobene skupine. Popravljalni napake, ki so že storjene, to se ne da. V bodoče pa bodo rudarji morali pač bolj paziti.

Tukajšnji pomožni odbor, ki deli podporo med naše stavkarje (okrožje vzhodni Ohio), je prejel obleko in obuvalo v pomoč rudarjev in njihovih družin iz sledečih krajev: Jugoslovanska socialistična zveza, Chicago, Ill.; dve pošiljati od pomožne akcije clevelandске federacije SNPJ.; sodruginja Frances Zakovšek, North Chicago-Waukegan, Ill.; Frank Kovač, Nanticoke, Pa.; Mrs. Thos. Gabršek, Klein, Mont.; Frank Perko, Milwaukee, Wis.

Vsi ti so poslali obleko in obuvalo na podpisanega tukajšnjemu stavkovnemu odboru, ki jo je razposlal ter razdelil najpotrebnejšim v sledečih naselbinah: Neffs, Laferty, Ramsay, Piney Fork, Power Point, Banock, Blaine, Maynard, Powhatan Point, Glencoe, Bellaire in Bridgeport. Ako je katera teh naselbin dobila kakšno pošiljatev direktno, prosimo, da nas o tem obvesti, ker želimo, da se vse poslano blago kakor gmotni prispevki razdele med vse naselbine sorazmerno po številu najpotrebnejših.

Zelo v potrebi so otroci stavkarjev, ki morajo občutiti vse grenkosti razrednega boja že v prvih letih. Kdor more, naj jim pomaga.

Naš pomožni odbor se v imenu stavkarjev v vzhodnem Ohiju vsem prispevateljem za izkazano pomoč in za izraze solidarnosti v tej borbi iskreno zahvaljuje. Zavedamo se, da so nabiralci obleke in pošiljatelj imeli mnogo truda, in vemo, da marsikdo težko utрпи prispevano stvar — a storili ste kar vam je velevalo bratstvo in ljubezen do vaših sotrpinov.

Pomoč je nujna, zato apeliramo na vas vse, da s pomožno akcijo nadaljujete. Spomnite se nas premogarjev v Ohiju povsod, spomnite se rudarske dece ki nima obuval, ne obleke, ne hrane kakršno bi potrebovala; večinoma gladuje.

Med Slovenci ni uskokov, razun enega na Laferty,

ki pa je nezavednež in pijanec, neodgovoren za svoje postopanje.

Zelo je navdušilo slovenske rudarje, ko vidijo, kako so aktivne v pomožni akciji zavedne slovenske delavske žene.

Vsa podpora v blagu naj se tudi v bodoče pošilja na podpisanega, denarne pošiljate pa na naslov Nace Žlemberger, L. Box 12, Glencoe, O., ki je predsednik odbora. Kot podpisani, podaja tudi on natančne obračune konferencam tega okrožja ter potom zapisnikov in posebnih izkazov širši javnosti.

Joseph Snoy, R.F.D. 2, Box 7, Bridgeport, O.

ŽENSKI PEVSKI ZBOR "SLOVENKA" V SHEBOYGANU.

SHEBOYGAN, WIS. — Kakor večina drugih, tako neguje slovensko petje tudi naša. Pred letom je tukajšnje žensko društvo "Amerikanska Slovenka" J. P. Z. "Sloga" ustanovilo svoj pevski klub, ki je deloval vsakozi da dvigne naše petje in za povzdigo društva J.P.Z. "Sloga" ter sheboyganske naselbine. Članice tega pevskega kluba so nastopile že večkrat na odru kot ženski zbor, v mešanem zboru pa so nastopile skupno z zborom "Danica". Od ustanovitve naprej je ta ženski pevski klub posloval s podporo društvene blagajne in pod pokroviteljstvom društva, meseca januarja to leto pa so članice zbora sklenile, da bo deloval v bodoče samostojno, to je, brez društvenega pokroviteljstva. Imenuje se sedaj ženski pevski zbor "Slovenka". Svojo prvo prireditev bo imel v nedeljo 19. feb. ob 7 zvečer v Fludernikovi dvorani. Na sporedu bodo pevske točke in šaloigra "Fajfca tobaka", po programu pa sledi plesna in prosta zabava. Prebitek gre v svrhu okrepitve zborove blagajne. Na to prireditev vabimo članice sesterskega društva "Amerikanska Slovenka", člane druž. "Bratje Zaveze" JPZ. "Sloga" in članstvo vseh drugih naprednih društev ter naše občinstvo v splošnem. Zagotavljamo vas, da se vam tako dobra zabava že dolgo ni nudila kakor bo ta. Vstopnina je samo 50c, kdor pa si vstopnico preskrbi v predprodaji, jo dobi za 40c.

Dobro zabavo, program in postrežbo vam garantira

Odbor.

ZA JOHNSTOWN IN OKOLICO.

FRANKLIN, PA. — Kot že poročano, priredi klub št. 5 v soboto 11. februarja na Franklinu v Slovenskem izobraževalnem domu zabavni večer, katerega prebitek je namenjen v podporo stavkujočim premogarjem.

Vstopnina je 25c, ženske v spremstvu pa so vstopnine proste. Vabimo na to zabavo vse, katerim je za njo in njen namen. Pomagajmo stavkarjem na vse načine. Ta prireditev je en način. — Odbor.

PREDAVANJA "SLOBODNE GOVORNICE".

CHICAGO, ILL. — "Slobodna Govornica", ki je predavateljski forum Jugoslavenskog Prosvjetnog Udruženja, prireja skozi vso zimsko sezono predavanja. Prihodnje bo v petek 10. feb. ob 8. zvečer s temo "Vrednost znanosti". Predavatelj inženir Aleksa Božić. Predavanje bo v hrvaščini. Vršni se v prostorih udruženja na 1345 W. 18th St., gornje nadstropje. Vstopnina prosta. — Odbor.

KANSAŠKA KONFERENCA J. S. Z.

V nedeljo 19. februarja ob 2. popoldne se vrši v naselbini Arma v Moose Hall konferenca soc. klubov in društev Izobraževalne akcije JSZ.

Razpravljali bomo o nominacijah kandidatov socialistične stranke v urade okraja Crawford kakor tudi v državne urade. Ravno sedaj je pod vodstvom začasnega tajnika sodruga Ross Magill-a podvzeta agitacija za organiziranje strankinih postojank v raznih krajih Kansasa, in na sodelovanje je pozvano tudi naše delavstvo.

Konference JSZ. 19. februarja se udeleži, če le mogoče, tudi s. Magill, ki bo podal poročilo o stanju naše stranke v tej državi.

Razpravljali bomo o raznih važnih stvareh, zato je potrebno, da so zastopani predvsem vsi klubi, in enako vsa društva Izobraževalne akcije JSZ. Vabimo tudi ostale sodruge in somišljenike, da pridejo tretjo nedeljo v februarju na Armo v Moose Hall.

ANTON ŠULAR, tajnik Konference.

"DELAVEC" V DETROITU.

DETROIT, MICH. — Kot veste iz raznih vesti skozi zadnjih par let, je znani Nevesekdo zelo pogosto prihajal vasovat v Detroit. "Detroit je naša trdnjava," je rekel. Imel je tu shodičev celo vrsto, lazil je okrog Kotarjev in hrvatskih "drugov", aranžiral kolekte in iskal sredstev kakor se je pač dalo. A zadosti le ni bilo. Hrvatje v Chicagu so rekli najnovejšemu kandidatu v SNP.J.: "Charles, Frank, ali kar si že, tako ne bo šlo. Poišči si kakšno delo, kajti 'Delavsko Slovenijo' si nam zapasel, 'Delavec' ki so ga nam usilil namesto nje, pa je nam samo v nadlego. Naročnikov nima, pregleda ga le par ljudi in še tisti niso naši. Torej ga bo treba ukiniti." Nevesekdo je rohnal, da bo to še veliko večja blamaža kot pa je bila eselpistična s "Socialistično Zarjo" in zato se "Delavca" mora rešiti. Predlagal je, naj se poskusi z apelom za razširjenje "Delavca". Razposlali so mnogo pism na posameznike in apele na vsa društva SNP.J., v katerih so jih begali tudi s "Kristanovim" posojilom. Odziv od strani društev pa ni bil niti tolikšen, da bi pokrili stroške za poštnino. In v zvezi kampanji je v številu naročnikov padel . . . Charles "Frank" se je v tej žalostni uri spomnil Detroitu, prosil in moledoval, navduševal in rotil, in tako se je "Delavec" preselil v mesto avtomobilske industrije.

Ima tukaj upravni odbor, katerega tajnik je J. Skrbina. Nevesekdo mu je napisal cirkular, "Vabilo na naročbo", katerega so razposlali rojakom v Detroitu. "Delavec" se v Detroitu ne izdaja za komunističen list, ampak se ponuja za glasilo detroitski naselbini. V Chicagu je imel pod naslovom sledeče besedilo: "Glasilo delavske (komunistične) stranke Amerike." A že prva številka v Detroitu je nadelo drugo masko ter jo krstila s sledečimi frazami: "Glasilo slovenskega bojavnega delavstva".

Nevesekdo in njegove Skrbine ponujajo slovenski naselbini v Detroitu mačka v žaklju, in kdor je dovolj naiven ter prijazen, ga bo kupil. Če ga potem opraska, če ga bo pozneje sram, naj sam sebi pripiše.

Dasi je "protikomunistično", moledujejo naši novi "časnikarji" tudi za oglase. Nadlegujejo vse in vsakega, ki je v kakem biznisu. V prvi detroitski številki

ima 15 oglasov hrvatskih in slovenskih trgovcev, in med njimi je tudi nekaj takih katerim bi človek prisodil več razsodnosti in ponosa.

Kakšne posledice bo imel ta list na razvoj našega društvenega in kulturnega življenja? Katastrofalne, ako ostane urednik človek kakor je znani Korl, Frank, Ernest ali karkoli je že njegovo pravo ime. Kajti on ni za nikako drugo delo razun za zdražbarstvo.

Ne bo pa imel slabih posledic, če se napredno slovensko delavstvo ne bo pustilo begati nego bo delalo naprej stvarno in konstruktivno kakor vsa leta doslej.

Kar se tiče "mačka v žaklju", ne bo dolgo v žaklju. 'Delavec' bo še parkrat menjal luskine, iskal bo razne vire, nekateri bodo ob nekaj stotakov, nato bo izdihnil. Le da bi s svojim praskanjem premnogim ne zastrupil krvi. — *Opazovalec.*

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

V fond "Izobraževalne akcije JSZ." so vplačala, društva, socialistični klubi in druge organizacije v mesecu decembru kot sledi:

Številka društva in kraj.	Vsota.
122, SNP.J., Aliquippa, Pa.	\$ 4.00
214, SNP.J., Mullan, Idaho	1.62
120, SNP.J., Gallup, New York	4.00
54, SNP.J., Glencoe, O.	3.00
257, SNP.J., West Park, O.	3.00
206, SNP.J., Gross, Kansas	4.50
209, SNP.J., Nokomis, Ill.	4.00
5, SNP.J., Cleveland, O.	12.00
50, SNP.J., Clinton, Ind.	2.00
126, SNP.J., Cleveland, O.	2.00
74, SNP.J., Virden, Ill.	1.00
10, SNP.J., Rock Springs, Wyo.	1.50
47, SNP.J., Springfield, Ill.	1.00
3, SNP.J., Johnstown, Pa.	6.00
88, SNP.J., Moon Run, Pa.	6.00
432, SNP.J., Miners Mills, Pa.	1.00
259, SNP.J., Meadowlands, Pa.	4.00
568, SNP.J., Waukegan, Ill.	1.00
312, SNP.J., Cleveland, O.	1.00
20, SSPZ., Cleveland, O.	12.00
434, SNP.J., Arma, Kans.	4.00
535, SNP.J., Kenmore, O.	3.00
290, SNP.J., Homer City, Pa.	6.00
38, SNP.J., Kenosha, Wis.	6.00
267, SNP.J., Sublet, Wyo.	6.00
477, SNP.J., Cleveland, O.	3.00
86, SNP.J., Chicago, Ill.	2.00
174, SNP.J., Krayn, Pa.	12.00
225, SNP.J., Edison, Kans.	3.00
198, SNP.J., Willard, Wis.	5.00
297, SNP.J., Raton, New Mex.	6.00
213, SNP.J., Clinton, Ind.	1.00
425, SNP.J., Triadelphia, W. Va.	6.00
1, SNP.J., Chicago, Ill.	12.00
36, SNP.J., Willock, Pa.	4.50
333, SNP.J., Blaine, O.	1.00
Slov. nar. čitalnica, Waukegan, Ill.	12.00
<i>Klubi J.S.Z.</i>	
69, Herminie, Pa.	1.00
5, Conemaugh, Pa.	1.00
47, Springfield, Ill.	1.00
45, Waukegan, Ill.	12.00
1, Chicago, Ill.	2.50
178, Latrobe, Pa.	1.00
Skupaj	\$185.62

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

za mesec december 1927.

DRŽAVA IN MESTO	Redne znamke	Dualne znamke	Izj. znamke	Predjemki	Glav. sta- nu str.	Drž. in okr. org.	Konv. fond J. S. Z.
COLORADO:							
Pueblo	6	8	..	\$ 4.60	\$ 1.05	\$ 1.05	\$ 1.40
ILLINOIS:							
Virgen	4	..	..	1.20			.40
Springfield .	8	3	..	3.45			1.10
Nokomis . . .	1	9	..	3.45			1.00
Chic. No. 1. 120	20	20	..	43.00			14.00
Waukegan . . .	6	3	..	2.85			.90
Chic. No. 224	23	3	..	7.95	15.00	15.00	2.60
INDIANA:							
Universal . . .	4	..	6	1.20	.30	.30	.40
KANSAS:							
Gross	3	7	..	3.65			1.00
Cockerill . . .	4	4	..	2.60			.80
Arma	9	..	..	2.70	2.02½	2.02½	.90
MICHIGAN:							
Detroit	20	45	..	7.00			2.00
M. at L.	6	..	..	1.80	1.95	1.95	.60
MINNESOTA:							
M. at L.	..	15	..				
MONTANA:							
M. at L.	6	..	..	2.10	.45	.45	.60
OHIO:							
Neffs	8	..	..	2.80			.80
Cleveland . . .	60	20	20	25.00			8.00
Collinwood . . .	25	10	..	11.00			3.50
Barberton . . .	20	20	..	13.00			4.00
Warren	6	5	..	3.55			1.10
M. at L.	7	..	..	2.10			.70
West Park . . .	7	..	..	2.10			.70
Bridgeport . . .	3	3	12	1.95			.60
Glencoe	4	2	..	1.90	15.00	15.00	.60
PENNA:							
Avella	..	9	..				
Canonsburg . . .	14	1	..	4.55			1.50
Burgettstown . .	..	10	..				1.20
Farrell	10	3	..	4.05			1.30
Braddock	16	..	..	4.80			1.60
Herminie	5	1	..	1.85			.60
Conemaugh . . .	30	10	..	12.50			4.10
West Newton . .	5	2	..	2.20			.70
Latrobe	3	4	..	2.30	7.80	7.80	.70
WYOMING:							
Sublet	21	19	..	12.95	3.00	3.00	4.00
Skupaj	430	191	117	\$195.85	\$46.57½	\$46.57½	\$63.00

	Rednih	Dualnih	Izjemnih
Znamk na roki 1. dec.	122	34	89
Prejeli tekom meseca	500	200	200
Skupaj	622	234	289
Razpečanih tekom meseca	430	191	117
Na roki 31. dec. 1927	192	43	172

Tajništvo J. S. Z.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Bowen, Colo. — Bo priobčeno. Par odgovorov na Vaš prejšnji dopis je v tej številki.

West Newton, Pa. — Dasi dobivamo stavkovne vesti iz raznih virov, nam bi zelo ustregli, če nam večkrat pošljete izrezke o njih iz pennsylvanskih listov.

Dopisnikom. — Nihče naj ne prestane z dopisovanjem radi naših notic o pomankanju prostora. Kar je nujnega, priobčimo sproti, ostalo priobčujemo kakor dovoljuje prostor. Sempatam kak dopis skrajšamo ne da bi mu kaj odvzeli na vsebini. Gre se le zato, da pride v list čimveč raznih poročil.

PREDAVANJA IN DISKUZIJE V KLUBU ŠT. 1 J.S.Z.

Prihodnja predavanja in diskuzije v klubu št. 1 v Chicagu bodo na sledeče datume:

V sredo 15. februarja ob 8. zvečer poročila in potem razprava o akciji za Dom JSZ. in Proletarca. To bo izredna seja kluba št. 1, na katero so povabljeni tudi vsi tisti, ki so vzeli delnice in vsi, ki se zanimajo za to akcijo.

V petek 24. februarja po redni seji razprava o našem pevskem zboru "Sava".

V petek 23. marca predava o zgodovini dramatike s. Andrew Kobal.

V petek 30. marca bo predaval o zobozdravilstvu dr. Andrew Furlan. Predavanje bo spremljano s filmi.

Vse te diskuzije in predavanja se vrše v dvorani SNPJ. — P. O.

"NADA" ZA STAVKARJE.

CHICAGO, ILL. — V četrtek 2. februarja je imelo žensko društvo "Nada" št. 102 SNPJ. po svoji redni seji domačo zabavo v pomoč stavkujočim premogarjem, ki je uspela gmotno boljše kot marsikakšna večja veselica. Dasi se je zabava pričela šele po seji, je bila udeležba tolikšna da ni nihče pričakoval take. V gornji dvorani je predaval dr. Kern o svojem potovanju po Evropi, posebno o Jugoslaviji in kazal o nji filme. Po predavanju je mnogo udeležencev prišlo na zabavo "Nade", ki se je vršila v spodnji dvorani SNPJ.

Zaičkov orkester je igral ob tej priliki brezplačno. Članice društva so prodajale srečke, dobitek pa je bil desetdolarski cekin. Srečno številko je imela Mrs. Antonija Urbanc, ki je cekin podarila nazaj društvu, da ga pošlje zaeno z ostalim prebitkom v stavkovni fond, njen soprog pa je v isti namen prispeval \$5. Skupen prebitek "Nadine" zabave zaeno s tema prispevkoma znaša blizu sto petdeset dolarjev, kar je najvišja vsota ki jo je dosedaj poklonilo kako društvo v Chicagu v pomoč stavkarjem. — P.

"GYPSY ROVER."

Vprizoritev operete "Gypsy Rover" na čikaškem odru 29. jan. je mogoče pravilno in pravično oceniti le, če se človek poglobi v ves trud in težkoče, ki so v zvezi stakimi predstavami. Prav vsled tega pa zasluži waukeganski Samostojni izobraževalni klub priznanje, kajti delo je, vpoštevajoč ovire, dobro izvršil. Vprizoritev sicer ni bila brez hib, kakor ni nobena, bila pa je predvajana gladko, brez zapletljajev ki se tako radi dogajajo na predstavah diletantov.

"Gypsy Rover" ni posebno težka stvar, je pa toliko težka, da se je Samostojni izobraževalni klub lotil velikega dela, ko je sklenil, da jo vprizori. Prvič je bila na odru v Waukeganu; v Chicagu je bila ponovljena, izven par oseb, z istimi močmi. Ne bom opisoval nastope posameznih igralcev in igralk, ne pisal o glasovih, rečem le, da so svoje vloge častno izvedli. Tudi zbor je bil dober ter za nastope fino izvežban. Imena vseh so bila navedena v "Proletarcu" 26. januarja. Pisal bi o tej vprizoritvi obširno, toda ni potrebno. Želim le, da se waukeganski zbor še potruži priti na oder z opereto, in če si ohrani moči kot jih je imel zadnjič, tako v vodstvu kakor v zboru, bo lahko še mnogo dosegel. — P.

Topovski strelji v Beogradu.

Vzlic padcu štirih najmočnejših dinastij in iztrebljenju mnogih monarhističnih tradicij jih je nekaj na preostalih dvorih vendarle ostalo. Nekateri listi so poročali, eni pa so se ponorčevali, da je bilo v Beogradu po polnoči 19. januarja toliko topovskega streljanja, kakor da je vojna z nova nastala. V resnici pa so strelji oznanili, da se je rodil kraljevi dvojici drugi sin. Ljudstvo se je seveda navdušilo, ker ga je ta novica uverila, da je še bolj preskrbljeno z naraščanjem za kraljevsko službo. Dasi sedaj zgolj ceremonijalnega značaja, spominja tako streljanje in zvonjenje v cerkvah vendar na prošlost, ki je večinoma temna in ne navdušuje. Nad sto topovskih streljav je naznanilo, da je dobila jugoslovanska kraljevska dvojica drugega otroka. In v vseh cerkvah so zanj zvonili in molili. Čemu?

Mar je otrok ene familije važnejši kot OTROK druge? Ni. Kajti če bi bil otrok kralja in kraljice važnejši od drugih, katerim topovi ne streljajo v pozdrav, bi si vladarji sami spisali in bi sami prebrali svoje prestolne govore. Današnji vladarji "po milosti božji" in volji narodu ne štejejo v večina slučajih niti toliko kot kak ministerski predsednik ki ga potisne na vlado kompromis raznih strank. Prvi predsednik nemške republike Ebert, angleški ministerski predsednik kot sta bila npr. Lloyd George in Ramsay MacDonald, ali pokojni Branting na Švedskem, Vanderfelde in tako naprej, so bili rojeni ne da bi vest oznanjali topovski strelji. Seznanili smo se z njimi šele ko so nam pokazali kaj znajo brez da bi nas opozorili s glušečo kanonado.

Kdo resnično pomaga stavkujočim premogarjem?

Tisoče premogarjev je na stavki. Več tisoč družin naših rudarjev živi v bedi. Vse so potrebne podpore, kakor so jo potrebni stavkujoči premogarji in njihove družine ostalih narodnosti.

Kot vsako stvar, izrabljajo brezvestneži tudi stavko premogarjev in njihovo bedo. Pod masko pomožnih akcij v prid stavkarjev nabirajo prispevke, od katerih dobe rudarji le mal del, ostalo pa gre za "administrativne" stroške, kar znači plače, reklamo in propagando.

Gotov "relief committee", ki ima svoj urad v Pittsburghu, Pa., izrablja stavko in pomožno akcijo za propagando, ki služi veliko bolj namenom velikih premogovniških družb kakor delavstvu. Pretežni del sredstev ki jih nabere v pomoč stavkarjev, porabi za plače, najemnino urada, poštnino, letake itd. Enako so delali isti ljudje v obrambni akciji za Sacco in Vanzettija. Nabrali so nad pol milijona, izročili pa so bostonskemu odboru, ki je za njuno obrambo resnično delal, samo okrog šest tisoč dolarjev.

Neki Jernej Hafner je pisal v provokatorjevem listu z dne 2. feb., ki izhaja sedaj v Detroitu z denarno pomočjo največje detroitske slovenske butlegarije, da mora vsak slovenski stavkar v Pennsylvaniji, ki hoče dobiti podporo, poklekniti pred John Terčelja ter ga milo prositi pomoči. To je tisti Hafner, ki se je udingal na waukeganski konvenciji SNPJ. za orodje agentu provokatorju, tisti Hafner, ki je komaj snel škapulir z vratu, v svoji naturi pa ga ima še sedaj.

Nihče ne bi mogel deliti podpore stavkarjem bolj

nepristransko in pravično kakor jo je delil in jo deli John Terčelj, in nihče ni pokazal pri tem delu več požrtvovalnosti kakor on.

V Ohiju napadajo naše ljudi razne Markunke Jernejeve sorte, zato ker delajo pošteno in pravično v pomožni akciji za stavkujoče premogarje.

Ko je Vincenc Cankar v "Prosve" svaril članstvo SNPJ., naj ne pošilja svojih dolarjev, ki jih je namenilo v podporo stavkarjem, gotovemu pittsburskemu reliefu, ampak direktno na SNPJ., ki jih bo razdelila potrebnim do centa, so ga provokatorji napadli v svojih listih, da se je izrekel za skebe, da služi kompanijam itd. Ni čuda, da so se togotili, kajti računali so, da jim bodo pisma, ki so jih poslali na društva SNPJ., prinesla par tisočakov in več, in od tega bi se odščipnilo polovico in več za "administrativne" stroške reliefa. SNPJ. je nabrala v stavkovni fond do sedaj blizu pet tisoč, prispevala je vanj sama tri tisoč dolarjev, v asesmentu za stavkarje pa je založila nad \$7,000. Prispevki drugih naših organizacij v pomoč stavkarjem znašajo v blagu, denarju in živilih tudi več tisoč dolarjev. Med delavci, ki so aktivni v naših pomožnih akcijah, ne najdete Hafnerjev in drugih ki znajo samo blatiti, ampak najdete delavce ki so zavedni, ki so razumni in čutijo s svojimi brati ter jim nesebično pomagajo kolikor je v njihovih močeh.

ZBOROVANJE ČLANOV SOCIALISTIČNE STRANKE V CHICAGU.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 12. feb. ob 2:30 popoldne bo v Douglas Park avditoriju na So. Kedzie in Ogden Ave. zborovanje članstva socialistične stranke okraja Cook. Razpravljalo in sklepalo se bo o raznih zadevah okrajne organizacije in nominirani bodo kandidati za delegate na bodočo konvencijo socialistične stranke, ki se vrši meseca aprila v New Yorku. Člani in članice J.S.Z., udeležite se tega zborovanja v čim večjem številu. — P. O.

"SAVINA" MAŠKARADA "V ČAROBNEM VRTU".

CHICAGO, ILL. — Zadnjič je nekdo tožil, da je na slovenskih maskaradah v Chicagu vsako leto manj mask. Naj pride v soboto 11. februarja v dvorano SNPJ. pa jih bo videl toliko kot že dolgo ne — "pomenljivih", španskih in drugačnih. Ni potrebno razkladati na dolgo in široko, zato omenimo le na kratko: Igral bo orkester "Zvonimir". Vstopnice v predprodaji so 50c, pri blagajni 75c. Pridite ponje v urad "Proletarca", ali pa si jih preskrbite pri članih in članicah zbora ali kluba.

Posebno pa vam priporočamo: Pridite maskirani in tekmujte z drugimi za nagrade in v zabavi — P. O.

Papagaj pravi

Zato je slabo na svetu, ker je toliko slabih ljudi. Če bi bili vsi tako napredni kot jaz, bi se vsem dobro godilo.

Z BOJNEGA POLJA PREMOGARJEV V PENNSYLVANIJU.

Dasi se o stavkovnih bojiščih v Penni v ameriškem časopisju ni pisalo toliko kakor npr. o coloradskih, je vendarle dejstvo, da se stavka premogarjev in bodočnost unije rudarjev odločuje v Pennsylvaniji. Če bodo rudarji na poljih mehkega premoga v Pennsylvaniji poraženi in izgube unijo, bo to ob enem poraz rudarjev v Illinoisu in v Indiani. V Ohiju bi izgubili istočasno z nami.

Californijski senator Hiram Johnson je dne 1. februarja podal senatu v dolgem govoru vso žalostno sliko stavkujočih premogarjev in njihovih družin v Pennsylvaniji. Citiral je pismo bivšega gubernerja Pinchota, v katerem navaja, da so oblasti Pennsylvanije popolnoma na strani kompanij in jim pomagajo zatirati stavkarje z brutalno silo. Za rudarje v Pennsylvaniji ni pravice. Citiral je pisma odborikov unije premogarjev, v katerih navajajo vrsto nasilstev proti stavkarjem. Zahteval je senatno preiskavo, ki naj dožene, kakšno je zadržanje pennsylvanskih oblasti v sedanjih borbi.

Pennsylvanski senator Reed, istotako republikanec, pravi, da ni nasproten senatni preiskavi, želi pa, da naj bo temeljita ter se poglobi v situacijo popolnoma ter jo razčisti. Reed bi moral preiskavo, ako bi bil res ljudski zastopnik zahtevati že davno, toda je podložen istim interesom kot governor Fisher.

Preiskav smo imeli v stavkah ameriškega delavstva že mnogo. Navadno se začne ob 12. uri, ko so vrste stavkarjev že utrujene, gladne in izčrpane ter vsled tega malodušne. Poročilo preiskovalne komisije graja navadno obe strani, kritizira brutalnosti kompa-

nij, graja kakega šerifa, župana in sodnika, in ob zaključku apelira na razsodnost mogotcev, ki vladajo družbe, češ, bodite usmiljeni in izboljšajte življensko stanje svojim delavcem. Listi pišejo o poročilu, ga komentirajo, in stavkarjem se posveti novo upanje. Ali ker se tok boja v takih momentih navadno ne spremeni, postane malodušnost še večja in stavke je konec. Tako je bilo v Coloradu, v Michiganu, v Minnesoti, v splošni stavki jeklarskega delavstva, v par prejšnjih stavkah premogarjev in v več drugih. Tudi ko je stavkalo tkalniško delavstvo, smo čuli lepe govore poslancev in predloge za preiskavo, borba je bila razglašena na vse štiri vetrove, a konec je bil tak kot je navadno konec vsake dolgotrajne stavke. Vendar pa se stavka rudarjev od omenjenih razlikuje, ker so prizadeti pretežno le kraji, ki so bili do stavke unijski in bi imela biti moč organizacije relativno toliko večja.

V naslednjih številkah tega lista bom podal vrsto krajših dopisov ter obrazložil situacijo v Pennsylvaniji z ozirom na psihologijo med rudarji, stanje kompanij, o politični nadvladi in o problemih industrije same. Dobro je, da govorimo odkrito, da se pomenimo kakor se pomenijo med seboj resni ljudje. — X. X.

ČLANSTVU J. S. Z. v CHICAGU.

Člani in članice J.S.Z. ter drugi v Chicagu, ki se zanimате za akcijo katere cilj je zgraditev poslopja ki bo služilo za urade Proletarca in JSZ., za vaje našemu dramskemu in pevskeemu zboru, za predavanja, diskuzije, čitalnico, manjše zabave itd., pridite v sredo 15. februarja v dvorano SNPJ., kjer bomo o nji razpravljali in izredni seji kluba št. 1.

“Pod Lipo”

Italiji.

Izhaja mesečno. Stane za Ameriko \$1.50 na leto.

Kdor pošlje tri celoletne naročnine na “Proletarca” v znesku \$9.00, dobi revijo “Pod lipo” skozi vse leto ne da bi njega stalo kako vsoto. Plača jo “Proletarec”.

Kdor poravna naročnino, ali se naroči na “Proletarca” z nova za celo leto (\$3.00) mu je treba dodati le še \$1, skupaj \$4, in prejemal bo skozi leto dni “Proletarca” in “Pod lipo”.

Zastopnikom, ki agitirajo za razširjenje “Proletarca”, sporočamo, da imajo pri dobivanju naročnin na revijo “Pod lipo” iste ugodnosti kot za “Proletarca”. Poslužujte se “Proletarčevih” potrdilnih knjižic. Vselej pa navedite ime “Pod lipo”, če je naročnina za “Pod lipo”.

Sodrugri in somišljeniki: Za tri celoletne naročnine na “Proletarca” dobite revijo “Pod lipo”.

Za \$4 dolarje dobite “Proletarca” in “Pod lipo” skozi celo leto. Poslužite se priložnosti. Naročila sprejema upravništvo “Proletarca”, ki je glavno zastopstvo revije “Pod lipo” za Zedinjene države.

MARTINEKOVO PREDAVANJE V KLUBU ŠT. 27 J.S.Z. V CLEVELANDU.

CLEVELAND, O. — S. Jos. Martinek, urednik velikega češkega socialističnega tednika v Clevelandu, predavatelj in zadrugar, je bil v Evropi pred desetimi leti in ob tej priliki je obiskal tudi Rusijo. Opazoval je revolucionarno vrvenje v starem svetu od blizu. Zadnjič je bil v Evropi prošlo leto, in o svojih vtisih je predaval v klubu št. 27 v nedeljo 22. januarja. Podal nam je panoramo bojev, ki so se odigrali v Evropi z ozirom na delavski razred v teku dobrega desetletja. Trpljenje je bilo neznosno in krize strašne. Skozi vse te preizkušnje je šlo posebno delavstvo Nemčije, Francije in Čehoslovaške. Vse tri so industrialne dežele. Ker je s. Martinek Čeh, je umevno, da je govoril precej o svoji rojstni deželi. Pripovedoval je o Masarykovih naporih v prizadevanjih da se ohrani Češki demokracijo, kajti imel je proti sebi takozvani fašistični na eni in komunistični ekstrem na drugi strani. Dasi priljubljen pri ogromni večini prebivalstva čehoslovaške republike, je bil vendar v nevarnosti pred atentati in oblasti so mu dale osebno stražo.

Predavatelj je govoril tudi o naseljeniških kvotah. On smatra, da je eden temeljnih vzrokov za omejitve naseljevanja dejstvo, da so evropski delavci radikalnejši in dostopnejši delavski organizaciji v pravem pomenu besede kakor ameriški. Vsled strahu pred radikalizmom je nastopala proti naseljevanju tudi A.D.F. A vendar tudi sedaj, ko je naseljevanje skoro ustavljeno, v članstvu bolj nazaduje kakor napreduje. Kapi-

talisti so situacijo dobro izkoristili. Zgradili so tovarne v inozemstvu in namesto da bi blago pošiljali iz te dežele, ga pošiljajo iz svojih tovarn v tujih deželah, ako se jim bolj izplača. Plače so tam nižje in kapitalist gre najraje po tisto delavno moč, ki mu gara najceneje. Na Češkem so tri vodilne delavske stranke: češka socialno demokratična, nemška socialno demokratična ter komunistična. V velikih konfliktih med delom in kapitalom se ostali dve navadno podvržeti vodstvu prve, ker je najjačja. Pri zadnjih volitvah je komunistična nazadovala za okrog 60,000 glasov.

Jan Husove spominske slavnosti se je udeležila ogromna množica ljudi, je dejal predavatelj. Prišli so iz vseh krajev Evrope, da manifestirajo ob spominu na človeka, ki je umrl na grmadi v borbi za svobodo.

Dejal je, da se socialistično gibanje v Nemčiji lepo razvija, enako v Franciji. Tudi gospodarsko beležita omenjeni deželi precejšen napredek. Citiral je Ramsay MacDonalda, ki je ob neki priliki v komentiranju ameriške naseljeniške postave dejal, da se idej ne more zagraditi. Naseljevanje se lahko prepove, se ga lahko omeji, a idejam ni mogoče zapreti poti. Radikalizem kakor ga razumemo socialisti, se bo razširil tudi v Ameriki.

Odgovarjal je tudi na vprašanja. Na eno je pojasnil, da so splošne razmere na Češkem veliko boljše kot v Avstriji in na Ogrskem. Na drugo je dejal, da so se vršili že razni pregovori za združenje delavskih struj ter strank, a cilja še niso dosegle. Je pa uverjen, da združenje med socialisti in komunisti mora priti, ker je borba ena in namen isti. — Frank Miksha.

ROBOTI in stavkarji, **"Vščipci"** in **"Barikade"**, morda tudi **Peter Zgaga**, **cekarice** in **branjevke**, **kmetice** in **gospodične**, **koritarji** in **delavski žulji**, **komišen**, **patri** in **fratri**, **klovni** in **mežnarji**—

— vsi pridejo —

v soboto 11. februarja ob 8. zvečer

V DVORANO S. N. P. J.,

2657 So. Lawndale Ave., na

PRVO MAŠKARADO

Pevskega Zbora **"Sava"**,

KI BO NAJVEČJA SLOVENSKA PRIREDBA TE VRSTE.

VSTOPNICE:

v predprodaji 50c
pri blagajni 75c

Pomnite: vrši se v dvorani S. N. P. J.,

Igral bo orkester

★ **CHICAGO, ILL.** ★ **"ZVONIMIR"**

Izbrane maske — posamezniki kakor skupine, dobe fina darila. Tisti, ki dobi največjo nagrado po obsegu, bo moral najeti "ekspresmana", da mu jo odpelje.

Največja slovenska maskarada po dolgih letih v Chicagu.

Prva priredba te vrste pevskega zbora **"SAVE"** s sodelovanjem kluba št. 1.

PRIDITE VSI V SOBOTO, 11. FEBRUARJA.

ALI STE ŽE IZVOLILI ZASTOPNIKE ZA KONFERENCO J. S. Z., KI SE VRŠI V NEDELJO 4. MARCA V WEST PARKU, OHIO?

Kot že sporočeno, se vrši prihodnje zborovanje ohijske konference J.S.Z. v nedeljo 4. marca v Slovenskem narodnem domu v West Parku (v Clevelandu). Zborovanje se prične dopoldne. Kot običajno, se bo na predvečer zborovanja vršila zabava v prid Konference in "Proletarca", na katero so vabljeni zastopniki in drugi.

Opozarjamo klube in društva, da zastopnike gotovo izvolijo. Kdor želi kaka pojasnila, naj se obrne na tajnika, ki je Anton Garden, 1210 Norwood Rd., Cleveland, O.

BEDNI POLOŽAJ PREMOGARJEV V INDIANI.

CLINTON, IND. — Tukajšnje razmere so manj kot slabe. Dopisi od nas so redki, kajti hvaliti nimamo kaj, težave pa ne obehamo radi na veliki zvon. Po premirju, ki je sledilo po stavki, se je obrat obnovil le tu in tam po nekaj dni na plačilni rok, dve tretjini pa je ostalo zaprtih. Druge industrije tod ni. Poleg nestalnega dela, ki ga ima le malokdo, je obratni sistem tako iz reda, da tudi to krajša zaslužek vposljenim rudarjem. Pritoževati si ne upajo, ker visi nad njimi Damoklejev meč v smislu, da jim lahko še to odvzamejo. Po premirju so nekateri rovi, ki so obrat obnovili, z njim ponovno prenehali. Vzbudili so upe med brezposelnimi in nato so ugasnili še to lučko pričakovanja. Komaj si je rudar nekoliko uredil prostor, že so mu naznanili, da je obrat ukinjen. En rov je obratoval celih deset dni, toda ne zdržema, ampak v dolgih

presledkih, nato so ga zaprli. Tako brijejo norca z rudarjev.

Clinton, nekdanj živahna naselbina, ima sedaj zelo žalostno lice. Od 1. 1922 naprej ne obratuje nad polovico rogov. Ostali, večinoma manjši, so obratovali v presledkih, in še to zelo klaverno. Delavci so v takih razmerah bili izčrpani prihrankov, za nameček pa so dobili še dolgotrajni štrajk, ki je za ta kraj teoretično sicer poravnal, a dela vseeno ni. Gledamo žalostno edini vlak, ki vozi rudarje na delo. Ima osem vozov, in še ti so večinoma prazni, kajti parna piščal kliče le malokdaj na delo. Leta nazaj je bilo s prevažanjem rudarjev zaposlenih sedem dolgih vlakov. Ta primera vam pojasni vso današnjo bedno sliko.

Nekaj nas je še toliko osrečenih, da smo poleg prejšnjih brezdelnih let sedaj že enajst mesecev skupaj brez zaslužka. Niti toliko nimamo prilike zaslužiti, da se bi preselili, kot je storilo že mnogo rojakov. Vsa naša prizadevanja dobiti po premirju kako delo, so zaman. Nihče se nas ne usmili, pomoči od nikoder, in ni upanja, da bo kmalu konec tega neznosnega stanja.

Zame je to prokletstvo nova bridka izkušnja, in zaklinjam se, da bom v bodoče še bolj vneto delovala v borbi za odpravo uredbe, ki dopušča, da ginevajo tisoči delavcev in njihove družine.

Na redni seji tukajšnjega kluba št. 41 JSZ. je bil sprejet sklep, da se mi iz klubove blagajne pokloni \$5 v pomoč. Nisem bila navzoča na seji in nisem prosila. Dasi sodrugi poznajo moj mučni položaj, mi je vendar težko sprejemati darove. Vzlic tej muki, so drugi, pozdravljam vaš sklep in na tem mestu se vam za velikodušnost iskreno zahvaljujem! Storili ste mi s to vsoto veliko uslugo, dali ste s svojim sklepom priznanje mojim aktivnostim, zato bodite pozdravljeni! Na mojo skromno pomoč pri nadaljnjem klubovem delu smete vedno računati. V kratki besedi "hvala" je izlita vsa moja hvaležnost.

Christina. Omahne.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba
za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

SLOVENSKA PEKARNA

Slovenem in Hrvatom

v North Chicago-Waukegan, Ill.,

priporočamo moderno,
higijenično pekarno

"ROYAL BAKERY"

Gospodinje, vprašajte pri vašem trgovcu
vedno in povsod za kruh iz naše pekarnice.

ANTON F. ŽAGAR,
lastnik

1724 So. Sheridan Rd.

Tel. 5524

North Chicago, Ill.

MARTIN BARETINCIC

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerne.

Postrežba točna.

☐ VŠČIPCI ☐

DA, V CHICAGU SO TUDI NAPREDNI SLOVENCII!

Kdor se hoče seznaniti z naprednimi Slovenci v Chicagu, naj kupi hotel, ki je naprodaj in je v sredi njihove kolonije. Kje? Odzovite se na oglas v "Prosveti", pa boste izvedeli. Pogoji dobri. — *Reklama.*

JERNEJ ZA STAVKARJE — —

Hafnerjev Jernej dopisuje v "povečan" Bartulovičev list in laže kakor po navadi. Verjamejo mu le tisti, ki nočejo verjeti resnici, ker jim je laž ljubša. *Anton Remec.*

KRITIKOM "VŠČIPCEV".

Nekaterim je žal prostora, ki ga porabijo "Vščipci". Pravim jim: ravno tako so potrebni kot drugo dobro gradivo. Ne ščipljejo tjavendan, ampak po za- služenju v pouk drugim. — *Centralska kopriča.*

Telefon v uradu Central 5999. Na domu Lawndale 6707.
RICHARD J. ZAVERTNIK
 ODVETNIK
 127 N. Dearborn St., Soba 805,
 CHICAGO, ILLINOIS.

V SOBOTO DVE ZABAVI NA "LAWNDALE".

V soboto 11. februarja bo v dvorani SNPJ. maškarada "Save". Prebitek gre v prid pevskega zbora. Pri sosedu bo na "željo prijateljev" domača zabava, prirejena na isti večer vsled konkurenčnih motivov! Dobiček gre v privatne žepe. — *Reklama.*

ODGOVORI NA POTOČNIKOV ČLANEK.

Razlika med ovco in volkom je, da volk požre ovco, a ovca volka nikoli. Ovca je koristna žival, volk ni. Razlika med "človekom" in človekom pa je: Človeški volk žre delavske moči, jim ropo dobrine življenja do katerih so delavci upravičeni, toda po krivdi človeka. Ovca se ne zna organizirati in se z volki ne spušča v boj. Delavci pa imajo razum, se bi lahko organizirali in kadar se bodo, bo volkom v človeški podobi konec. — *Géo. Kristell, Box 84, Acosta, Pa.*

Ako izkoriščaš, ako lažeš, ako kradeš, če blatiš svojega bližnjega, če si prizadevaš da mu škoduješ, tedaj si "človek".

Ako se trudiš pomagati svojemu bratu, ako ga

DR. JOHN J. ZAVERTNIK
 ZDRAVNIK IN KIRURG
 Urad, 3724 West 26th Street
 Stan 2316 So. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213. Ura- duje od 2. do 4. pop., izvezmli terek in petek, in od 6. do 8. zvečer vsak dan.

Frank Mivšek COAL, COKE AND
 WOOD. GRAVEL.
 Waukegan, Ill. Phone 2726

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot re- galij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih za stav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih in- štrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUM- BIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se tople priporočam.

Tel.: Crawford 2893.

Dr. Andrew Furlan

edini slovenski
ZOBOZDRAVNIK
 V CHICAGO

3341 West 26th Street.

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 6. popoldne in od 7. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop.

ZADRUŽNA BANKA V LJUBLJANI

se priporoča ro- jakom v Ameriki za vse finančne transakcije.

Njene ameriške zveze so:
 1.) S. N. P. J. v Chicagu. 2.) Amalgamated Trust and Savings Bank, Chicago, Ill., 111 West Jackson Blvd. 3.) Amalgamated Bank of New York, 11—15 Union Square, New York. 4.) Frank Sakser State Bank, New York.

Hranilne vloge obre- stuje

nevezane po 5%
 vezane po 7%

Denar za našo banko se lahko pošlje eni teh bank s pristavkom:

Na račun Zadružne banke, (On account of Zadružna Banka), Ljubljana, Jugoslavija

Zadružni banki pa je treba sporočiti, koliko in kam se je denar nakazal in kakšnemu namenu naj služi. Obračajte se v vseh bančnih in podobnih poslih na naš zadružni zavod.

učiš, navajaš v organizacijo, ki služi človeštvu, ako si socialist v duši in srcu, tedaj si ČLOVEK. — N. Ž., L. Box 12, Glencoe, O.

S.N.P.J. JE RES "DOBRA MATI".

Če si v gostilni siten ter nadležen, te birt vrže na cesto.

Če razgrajaš v uniji le preveč, te izključijo.

Ako se Trocki upira Stalinu in kritizira večino ker se mu ne zdi dovolj revolucionarna, ga poženejo v izgnanstvo.

Če si v tej deželi nezaželen tujec, te deportirajo.

Ako v KSKJ. ne opraviš velikonočne izpovedi, te izključijo.

Ako v jugoslovanski sekciji komunistične W. P. nisi po godu večini odbora, te izbaci ter ozmerja in obrea.

Povsod je torej enako pravilo, samo SNPJ. je izjema. V nji si lahko največji "trubelmeker", a demokracija ti garantira, da si lahko član naprej ter vršiš svoje razdiralno delo. SNPJ. je v nekaterih slučajih vsekakor "predobra mati". — *Janez Zlatoust.*

BINGELJ JE HUD.

Argot se je Bingelj spet razjezil! Če on koga predlaga v društvo SSPZ., pravi, ne bi smel nihče niti ziniti proti. Ali Bingelj dragi, ljudje si vse "upajo". Tvoji predlaganci zatonejo še predno izidejo, pa bil to Nevesekdo, fajfarski klub, svobodomiselna zveza, ali kar si že skušal spraviti na svitlo. — *Poper.*

ENOTNA FRONTA PSOVK IN "ZMERJAVCEV".

Trojica v onečaščenem društvu: Paglavci, smeti, cunjia Proletarec, svojat, brrr, g-r-r-r-r, bing, bong, bang, grrrr, *?&!!!*?!

Bartulović isto. — Bingelj isto. Taka je enotna fronta. Ubogi "Proletarec", nobenega zagovornika več nima. — *Spokornik.*

ZANIMIVA NOVIC.

"Delavec" v Detroitu ni več komunističen ampak neodvisen list. Ni glasilo nobene stranke ali organizacije, ampak je "glasilo bojevnega delavstva". Dacoli! Detroitčan.

KDO JE AKTIVEN V POMOŽNI AKCIJI ZA STAVKARJE.

V Clevelandu federacija društev SNPJ. in v nji največ naši sodrugi. V Girardu isto, enako v Chicagu, Detroitu, Waukeganu itd., itd. To je dejstvo, ki ne rabi komentarja. — *Istina.*

Razum in nevednost.

Ignoranca je naš največji sovražnik. Socializem zida svojo moč na zavedno, izobraženo ljudstvo. Stari sistemi se vzdržujejo s pomočjo neznanja v ljudskih vrstah. Čim dalje ostane večina ljudi ignorantna v socialnih vprašanjih, toliko pozneje dozore razmere za socializem.

ODPRAVITE BOLEZNI S PREPREČENJEM!

Vsepovsod — na ulici, v pouličnih karah itd., te obkrožajo ljudje, ki trpe na prehladu in kašlju; prehlad je zelo nalezljiv. Odvajalni sistem ki trpi na zapeki, ni v stanju da se ubrani infekciji, zato rabite Trinerjevo Grenko Vino kot najboljšo zabrano! Izčišča črevesje, poživilja kri in utrjuje ves organizem. Dobite ga pri vseh drugistih. Pišite na Jos. Triner Co., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill., za BREZPLAČEN VZOREC. Priložite 10c za pošiljalne stroške.

KUPON ZA BREZPLAČEN VZOREC:

Ime

Ulica

Mesto in država

VEČ KOT 40 LET

služi ta banka verno in pošteno vsem, ki njeno službo potrebujejo v bančnih poslih. Tisoče ljudi ji je poverilo prihranke, kateri znašajo mnogo milijonov dolarjev.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

vogal zapadne 19. ul. in Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Največja slovanska banka v Ameriki.

URADNE URE: od 9. zjutraj do 4. popoldne, v ponedeljek in soboto od 9. zjutraj do 8. zvečer.

ZA VELIKONOČNO POTOVANJE V JUGOSLAVIJO SE OBRNITE NA NAS